Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 1

MATTEÜS
voor
IEDEREEN

deel 1

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 2

Voor
Christopher Philip Unwin,

priester en leraar van het geloof,
met dankbaarheid voor de liefde, steun en gebeden
meer dan vijftig jaar lang

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1-pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 3

MATTEÜS

voor

IEDEREEN

DEEL 1
HOOFDSTUK 1-15

TOM
WRIGHT

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1-30-7-nw 30-07-20 15:05 Pagina 4

Tweede druk 2020

© Nicholas Thomas Wright 2002, 2004
Oorspronkelijke uitgever Society for Promoting Christian Knowledge, Londen
Oorspronkelijke titel *Matthew for Everyone*
© Nederlandse editie: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker, 2008
De Bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan *De Nieuwe Bijbelvertaling*,
© Nederlands Bijbelgenootschap 2004

Vertaling David de Vos
Omslagontwerp Monica Capoferri
Omslagfoto Andrea Rossi

ISBN 9789051943078
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd in welke vorm dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form whatsoever without previous written permission from the publisher.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1-def-nw 30-07-20 15:05 Pagina 5

INHOUD

Introductie		9
Matteüs 1,1-17	Jezus' stamboom	13
Matteüs 1,18-25	De geboorte van Jezus	17
Matteüs 2,1-12	De wijzen bezoeken Jezus	21
Matteüs 2,13-23	Reizen naar Egypte	25
Matteüs 3,1-10	Het optreden van Johannes de Doper	29
Matteüs 3,11-17	De doop van Jezus	32
Matteüs 4,1-11	Verzoeking in de woestijn	36
Matteüs 4,12-17	Het koninkrijk komt	40
Matteüs 4,18-25	Jezus roept de leerlingen	44
Matteüs 5,1-12	De zaligsprekingen	48
Matteüs 5,13-20	De wet vervullen	52
Matteüs 5,21-26	Over moord en verzoening	56
Matteüs 5,27-37	Over overspel en het afleggen van een eed	60
Matteüs 5,38-48	Heb je vijand lief	64
Matteüs 6,1-6	Verborgen toewijding	68
Matteüs 6,7-15	Onze Vader	72
Matteüs 6,16-24	Over het vasten en schatten die niet verloren gaan	76
Matteüs 6,25,34	Maak je geen zorgen	80
Matteüs 7,1-6	Over het oordelen van anderen	83
Matteüs 7,7-12	Over gebed	87
Matteüs 7,13-23	De twee wegen	91
Matteüs 7,24-29	Echte gehoorzaamheid	95
Matteüs 8,1-13	De genezing van de melaatse en de knecht van de centurio	99

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 6

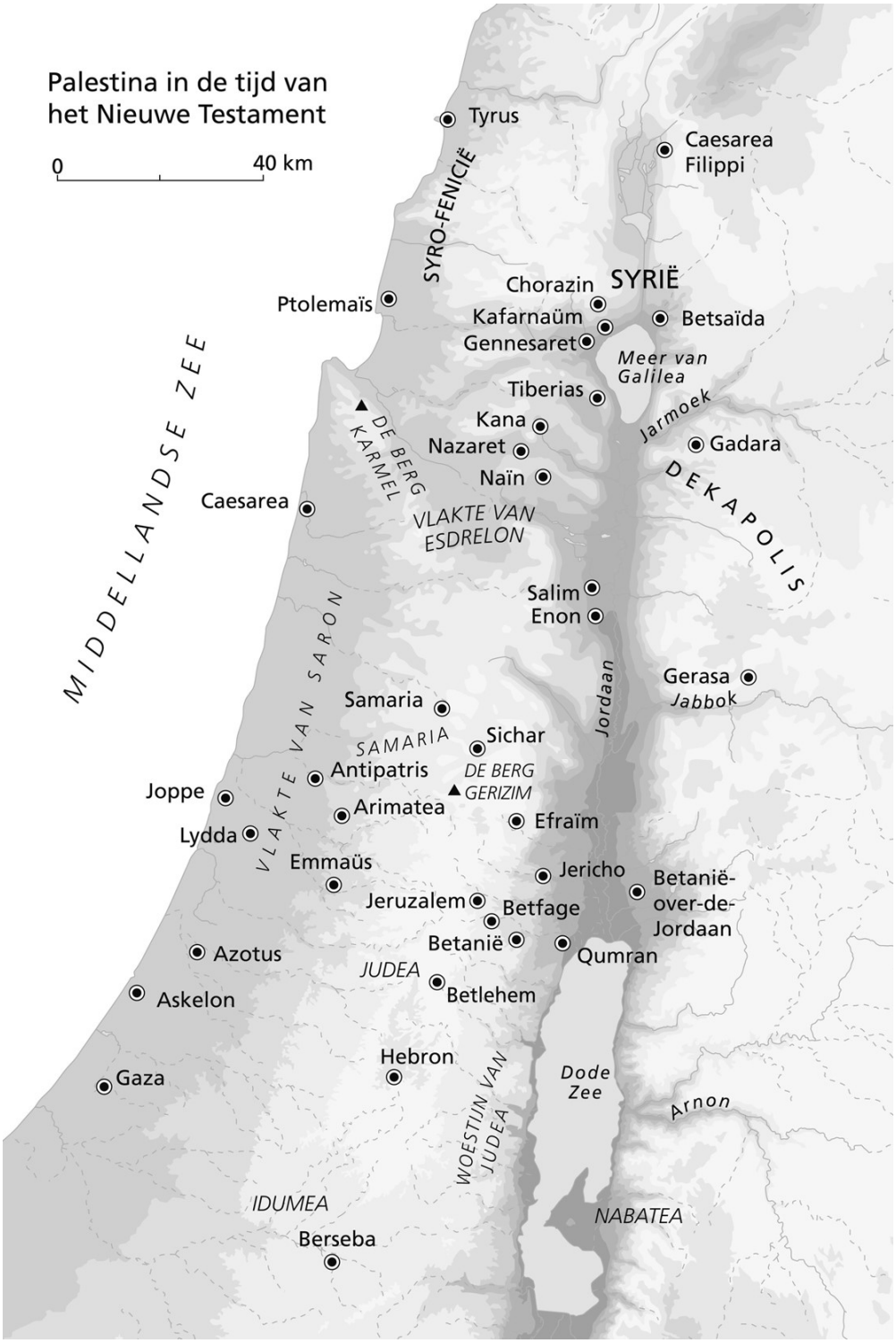
Matteüs 8,14-22	Over het volgen van Jezus	102
Matteüs 8,23-27	Het kalmeren van de storm	106
Matteüs 8,28-34	De genezing van de bezetenen	109
Matteüs 9,1-8	De genezing van de verlamde	113
Matteüs 9,9-17	De roeping van Matteüs	117
Matteüs 9,18-26	De opstanding van het kleine meisje	121
Matteüs 9,27-38	Jezus wordt steeds beroemder	125
Matteüs 10,1-15	De twaalf worden uitgezonden	128
Matteüs 10,16-23	Schapen tussen de wolven	132
Matteüs 10,24-31	Waarschuwingen en bemoedigingen	136
Matteüs 10,32-42	Jezus verdeelt	139
Matteüs 11,1-6	Jezus en Johannes de Doper	143
Matteüs 11,7-15	De identiteit van Johannes de Doper	146
Matteüs 11,16-24	Jezus veroordeelt de steden	150
Matteüs 11,25-30	De uitnodiging van Jezus	153
Matteüs 12,1-14	De Heer van de sabbat	157
Matteüs 12,15-21	De dienaar	161
Matteüs 12,22-32	Jezus en Beëlzebul	164
Matteüs 12,33-42	Het teken van Jona	168
Matteüs 12,43-50	De echte familie van Jezus	172
Matteüs 13,1-9	De gelijkenis van de zaaier	175
Matteüs 13,10-17	De reden voor de gelijkenissen	179
Matteüs 13,18-23	De gelijkenis van de zaaier uitgelegd	183
Matteüs 13,24-35	De gelijkenis van het onkruid	187
Matteüs 13,36-43	De gelijkenis van het onkruid uitgelegd	191
Matteüs 13,44-53	Andere gelijkenissen	195
Matteüs 13,54-58	Tegenstand in Nazaret	199
Matteüs 14,1-12	De dood van Johannes de Doper	202
Matteüs 14,13-22	Het voeden van de vijfduizend	206
Matteüs 14,23-36	Jezus loopt op het water	210

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1-30-7-nw 30-07-20 15:05 Pagina 7

Matteüs 15,1-9	Discussies over rein en onrein	213
Matteüs 15,10-20	De gelijkenis van rein en onrein	217
Matteüs 15,21-28	De Kanaänitische vrouw	220
Matteüs 15,29-39	Het voeden van de vierduizend	224

Woordenlijst 229

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 of nw 30-07-20 15:05 Pagina 8

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def-nw 30-07-20 15:05 Pagina 9

INTRODUCTIE

De allereerste keer dat iemand in het openbaar de mensen over Jezus vertelde, was het heel duidelijk: deze boodschap is voor *iedereen*.

Het was een geweldige dag – het wordt wel de geboortedag van de kerk genoemd. De machtige wind van Gods geest had door de volgelingen van Jezus gewaaid, waardoor ze gevuld waren met een nieuwe vreugde en zich van Gods aanwezigheid en kracht bewust waren. Hun leider, Petrus, had een paar weken daarvoor nog gehuild als een baby, omdat hij vloekend en zwerend volgehouden had dat hij niets met Jezus te maken had. Nu stond hij aan een enorme menigte uit te leggen dat er iets was gebeurd wat de wereld voorgoed had veranderd. Wat God voor hem, Petrus, had gedaan, begon Hij nu voor de hele wereld te doen: nieuw leven, vergeving, nieuwe hoop en kracht begonnen te bloeien als lentebloemen na een lange winter. Een nieuw tijdperk was begonnen, waarin de levende God nieuwe dingen zou gaan doen in de wereld – en het zou beginnen op die plaats, op dat tijdstip met de mensen die toen naar hem luisterden.

'De belofte is voor *jullie*,' zei hij, 'en voor jullie kinderen en voor iedereen die ver weg is' (Handelingen 2,39). Het was niet alleen voor de persoon die naast je stond. Het was voor iedereen.

Petrus' woorden kwamen uit: binnen een opvallend korte tijd verspreidde de jonge beweging zich over het grootste gedeelte van de in die tijd bekende wereld. En één manier waarop de belofte aan *iedereen* bekend werd, was door de geschriften van de eerste christelijke leiders. Deze korte werken – voor het grootste gedeelte brieven en verhalen over

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 10

Jezus – werden wijd verspreid en gretig gelezen. Ze waren nooit bedoeld voor een religieuze of intellectuele elite. Vanaf het eerste begin waren ze bedoeld voor iedereen.

Dit is in onze tijd niet anders. Natuurlijk, het is van belang dat sommige mensen tijd en zorg besteden aan het historische bewijs, de betekenis van de originele woorden (de eerste christenen schreven in het Grieks) en het precieze, bijzondere effect van wat verschillende schrijvers zeiden over God, Jezus, de wereld en zichzelf. Deze serie, de *Bijbel voor iedereen*, is nauwkeurig gebaseerd op de boeken die ons daarover vertellen. Maar het doel van al die boeken is dat de boodschap bekend kan worden bij iedereen, vooral bij mensen die normaal gesproken geen boek met voetnoten en Grieks zouden lezen. Voor dat soort mensen zijn de boeken uit deze serie geschreven. En daarom staat er een woordenlijst achterin, met de belangrijkste woorden die je nodig hebt om verder te kunnen komen en een simpele beschrijving van wat ze betekenen. Telkens als je een woord **vetgedrukt** in de tekst ziet staan, kun je achterin opzoeken hoe het ook alweer precies zat.

Er zijn vandaag de dag natuurlijk veel vertalingen van het Nieuwe Testament beschikbaar. Degene die ik hier aanbied, is gemaakt voor dezelfde soort lezer: een die wellicht niet direct de meer formele, soms zelfs zware toon van sommige standaardvertalingen zou begrijpen. Ik heb uiteraard geprobeerd zo dicht mogelijk bij het origineel te blijven, maar mijn belangrijkste doel is geweest er zeker van te zijn dat de woorden niet alleen tot sommige mensen kunnen spreken, maar tot iedereen.[1]

1 Het vertalen van Wrights Bijbelvertaling uit het Engels zorgt voor te veel afstand van de grondtekst. Daarom wordt voor deze serie de *Nieuwe Bijbelvertaling* (NBV) gebruikt, die met hetzelfde doel is vertaald. Namen en citaten in de lopende tekst zijn waar mogelijk ontleend aan de NBV. [noot van de vertaler]

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 11

Het evangelie van Matteüs presenteert Jezus op een rijke en veelzijdige manier. We krijgen hem te zien als de Messias van Israël, de koning die zal heersen en de wereld zal redden. Hij verschijnt als de Leraar die zelfs groter is dan Mozes. En hij wordt, natuurlijk, gepresenteerd als de Mensenzoon die zijn leven gaf voor ons allemaal. Matteüs ontvouwt het allemaal stap voor stap en nodigt ons uit te leren over de wijsheid van de boodschap van het evangelie en de nieuwe manier van leven die daaruit voortvloeit. Dus hier is het: *Matteüs voor iedereen!*

Tom Wright

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 of 1.nw 30-07-20 15:05 Pagina 12

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 13

MATTEÜS 1,1-17

Jezus' stamboom

1Overzicht van de afstamming van Jezus Christus, zoon van
David, zoon van Abraham.
2Abraham verwekte Isaak, Isaak verwekte Jakob, Jakob verwekte
Juda en zijn broers, 3Juda verwekte Peres en Zerach bij Tamar,
Peres verwekte Chesron, Chesron verwekte Aram, 4Aram verwek-
te Amminadab, Amminadab verwekte Nachson, Nachson ver-
wekte Salmon, 5Salmon verwekte Boaz bij Rachab, Boaz verwek-
te Obed bij Ruth, Obed verwekte Isaï, 6Isaï verwekte David, de
koning.
David verwekte Salomo bij de vrouw van Uria, 7Salomo verwekte
Rechabeam, Rechabeam verwekte Abia, Abia verwekte Asaf, 8Asaf
verwekte Josafat, Josafat verwekte Joram, Joram verwekte Uzzia,
9Uzzia verwekte Jotam, Jotam verwekte Achaz, Achaz verwekte
Hizkia, 10Hizkia verwekte Manasse, Manasse verwekte Amos,
Amos verwekte Josia, 11Josia verwekte Jechonja en zijn broers ten
tijde van de Babylonische ballingschap.
12Na de Babylonische ballingschap verwekte Jechonja Sealtiël,
Sealtiël verwekte Zerubbabel, 13Zerubbabel verwekte Abiud,
Abiud verwekte Eljakim, Eljakim verwekte Azor, 14Azor verwekte
Sadok, Sadok verwekte Achim, Achim verwekte Eliud, 15Eliud
verwekte Eleazar, Eleazar verwekte Mattan, Mattan verwekte
Jakob, 16Jakob verwekte Jozef, de man van Maria. Bij haar werd
Jezus verwekt, die Christus genoemd wordt.
17Van Abraham tot David telt de lijst dus veertien generaties, van
David tot de Babylonische ballingschap veertien generaties, en van
de Babylonische ballingschap tot Christus veertien generaties.

In *Het Belang van Ernst,* een toneelstuk van Oscar Wilde, vraagt men de held van het stuk naar zijn familie. Hij ziet zichzelf gedwongen op te biechten dat hij beide ouders verloren heeft. Hij werd als baby gevonden in een handtas. De veront-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 14

waardiging waarmee deze bekentenissen worden begroet, vormt een van de beroemdste (en grappigste) scènes in het hele werk van Wilde. Zoals een van zijn toehoorders opmerkt: 'Het verliezen van een van je ouders… kan een tegenslag genoemd worden; beide verliezen lijkt op achteloosheid.'

Het uitzoeken van je stamboom is in veel samenlevingen ontzettend belangrijk. Zelfs in de liberale, democratische, westerse wereld, waar ideeën van gelijkheid al lange tijd worden gekoesterd, draagt het opsporen van je familiewortels bij aan je identiteit, wat veel mensen bemoedigt en enthousiast maakt. In meer traditionele samenlevingen, zoals delen van Afrika of de Maoricultuur in Nieuw-Zeeland, zijn familiegeschiedenissen en stambomen een essentieel onderdeel van wie je bent. En natuurlijk zijn er in zulke nauw verbonden families en stammen, die al eeuwen bestaan, veel onderlinge huwelijken, zodat de stamboom van één persoon vaak veel vertakkingen heeft. In zo'n wereld is het vertellen van het verhaal van iemands afstamming net zo belangrijk voor het beschrijven van iemands identiteit, als een goed *curriculum vitae* bij het solliciteren in de moderne wereld.

Dit helpt ons te begrijpen wat er aan de hand is aan het begin van het **evangelie** van Matteüs. De gemiddelde moderne mens die denkt: 'laat ik het Nieuwe Testament eens lezen' is verbaasd dat hij, op de allereerste pagina, een lange lijst van namen vindt waar hij nog nooit van gehoord heeft. Maar het is belangrijk te beseffen dat dit geen tijdverspilling is. In veel oude en moderne culturen, en zeker in de Joodse wereld van Matteüs' tijd, staat deze stamboom gelijk aan tromgeroffel, een trompetfanfare en een stadsomroeper die om aandacht roept. Iedere Jood uit de eerste eeuw zou erg onder de indruk zijn van deze stamboom. Net als bij een grote optocht door de straten van de stad, kijken we eerst naar de figuren aan het hoofd en degenen in het midden, maar alle ogen wachten op degene die in de positie van de hoogste eer komt, helemaal aan het eind.

Matteüs heeft zijn boodschap benadrukt door de namen op

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 15

een bepaalde manier in te delen. De meeste Joden die het verhaal van Israëls stamboom zouden willen vertellen, zouden beginnen bij Abraham. Slechts een klein aantal zou, in de eerste eeuw na Christus, de eigen bloedlijn via koning David kunnen laten lopen. Nog minder Joden zouden kunnen doorgaan via Salomo en de andere koningen van Juda helemaal tot in de **ballingschap**.

Het grootste deel van de tijd na de Babylonische ballingschap hadden de Israëlieten geen functionerend koningshuis. De koningen en koninginnen die ze de laatste 200 jaar voor de geboorte van Jezus hadden gehad, kwamen niet uit Davids familie. Herodes de Grote, de oude koning die we zo zullen ontmoeten, had geen koninklijk bloed en was niet eens volledig Joods. Hij was gewoon een opportunistische militaire gezaghebber die de Romeinen tot koning hadden gemaakt, omdat hij hen verder kon helpen met hun eigen plannen voor het Midden-Oosten. Maar sommige Joden wisten dat zij afstamden van de rechtmatige, vroegere koningen. Zelfs het vertellen van dat verhaal, het opnoemen van die namen, was daarom al een politiek geladen uitspraak. Je zou niet willen dat de spionnen van Herodes jou hoorden opscheppen dat je bij de ware koninklijke familie hoorde.

En dat is wat Matteüs juist doet: hij schept op over Jezus. Daarnaast lijkt hij te willen benadrukken dat Jezus niet zomaar een lid is van een groeiende familie, maar in feite het doel van de hele lijst. Dit doet hij door de stamboom te verdelen in drie groepen van veertien namen – of, zo moeten we misschien zeggen, zes groepen van zeven namen. Het getal zeven was en is een van de meest krachtige symbolische getallen. Dus als je geboren wordt aan het begin van de zevende zeven in de reeks, is het duidelijk dat je het hoogtepunt bent van de hele lijst. Deze geboorte, zegt Matteüs, is de gebeurtenis waar Israël al tweeduizend jaar op heeft gewacht.

De bijzondere namen in de lijst vertellen ook hun verhaal. Abraham is de stamvader, aan wie God grote beloften had

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 16

gedaan. Hij zou het land Kanaän ontvangen en alle landen zouden door zijn familie heen gezegend worden. David was de machtige koning aan wie God, net als aan Abraham, beloften had gedaan over een toekomstige heerschappij over de hele wereld. De Babylonische ballingschap was de tijd waarin het leek alsof al deze beloften voor altijd verloren waren gegaan, verdronken in de zee van Israëls zonden en Gods oordeel. Maar de profeten van de ballingschap beloofden dat God Abrahams volk en de koninklijke bloedlijn van David zou herstellen. In de lange jaren die volgden, leefde de kleine groep Joden die terug was gekomen uit Babel onder buitenlandse, heidense onderdrukking. Door velen werden die jaren gezien als een 'ballingschap' die doorging, waarin Israël nog steeds wachtte op God om het te bevrijden van zonde en het oordeel. Matteüs vertelt ons dat nu de tijd aanbreekt waarin dit gaat gebeuren. Het kind dat aan het einde van deze lijn staat, is Gods gezalfde, de langverwachte **Messias**, die alles waar de oude profetieën over vertellen, zal laten uitkomen.

Maar Matteüs weet ook dat dit op een erg vreemde manier gebeurd is. Straks zal hij vertellen hoe Maria, de moeder van Jezus, niet zwanger was van haar verloofde Jozef, maar bevrucht was door de **heilige Geest**. Daarom voegt Matteüs aan zijn lijst namen toe die ons iets vertellen over de vreemde manieren waarop God in de koninklijke familie zelf werkte: Juda die zijn schoondochter Tamar als een prostituee behandelt, Boaz als de zoon van Rachab, de hoer uit Jericho, en David die overspel pleegt met de vrouw van Uria de Hetiet. Als God op deze grillige manieren kan werken, lijkt hij te zeggen, let dan eens op wat er nu gaat gebeuren.

Het evangelie van Matteüs heeft al vanaf de eerste tijd van het christendom aan het begin van het Nieuwe Testament gestaan. Miljoenen christenen hebben deze stamboom gelezen als het begin van hun eigen speurtocht naar wie Jezus was en is. Als we eenmaal begrijpen wat de boodschap is van deze stamboom, zijn we klaar om verder te gaan met het verhaal. Dit, zo

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 17

zegt Matteüs, is *zowel* de vervulling van tweeduizend jaar van Gods beloften en bedoelingen *als* iets dat eigenlijk heel nieuw en anders is. God werkt vandaag nog steeds op deze manier: terwijl Hij zijn beloften houdt, en handelt naar zijn karakter, staat Hij toch altijd klaar met verrassingen voor degenen die leren Hem te vertrouwen.

MATTEÜS 1,18-25

De geboorte van Jezus

> 18De afkomst van Jezus Christus was als volgt. Toen zijn moeder Maria al was uitgehuwelijkt aan Jozef maar nog niet bij hem woonde, bleek ze zwanger te zijn door de heilige Geest. 19Haar man Jozef, die een rechtschapen mens was, wilde haar niet in opspraak brengen en dacht erover haar in het geheim te verstoten. 20Toen hij dit overwoog, verscheen hem in een droom een engel van de Heer. De engel zei: 'Jozef, zoon van David, wees niet bang je vrouw Maria bij je te nemen, want het kind dat ze draagt is verwekt door de heilige Geest. 21Ze zal een zoon baren. Geef hem de naam Jezus, want hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden.' 22Dit alles is gebeurd opdat in vervulling zou gaan wat bij monde van de profeet door de Heer is gezegd: 23'De maagd zal zwanger zijn en een zoon baren, en men zal hem de naam Immanuël geven,' wat in onze taal betekent 'God met ons'. 24Jozef werd wakker en deed wat de engel van de Heer hem had opgedragen: hij nam haar bij zich als zijn vrouw, 25maar hij had geen gemeenschap met haar voordat ze haar zoon gebaard had. En hij gaf hem de naam Jezus.

Een van de films die me lang bij zullen blijven, is de film gebaseerd op Charles Dickens' roman *Kleine Dorrit*. Het zijn eigenlijk twee films en ze zijn allebei erg lang. De twee films volgen elkaar niet op door de eerste en tweede helft van het verhaal te

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 18

vertellen. In plaats daarvan laat elke film het hele verhaal zien, maar vanuit een ander gezichtspunt. Eerst zien we de actie door de ogen van de held van het verhaal; daarna, in de tweede film, zien we hetzelfde verhaal door de ogen van de heldin. Een paar scènes zijn identiek, maar in de tweede film worden veel dingen helder die de eerste keer niet duidelijk waren geweest. Net als het kijken met twee ogen in plaats van één, stelt de dubbele film de kijker in staat diepte en perspectief te zien in het gehele romanverhaal.

Het verhaal van de geboorte van Jezus wordt in het evangelie van Matteüs gezien door de ogen van Jozef. In het evangelie van Lucas zien we het door Maria's ogen. De schrijvers doen geen poging ze met elkaar te laten overeenstemmen. Het belangrijkste feit is hetzelfde. Maar in plaats van het beeld dat Lucas geeft van een opgewonden Galilees meisje, dat leert dat ze Gods **Messias** zal baren, laat Matteüs ons de meer nuchtere Jozef zien, die ontdekt dat zijn verloofde zwanger is. Het enige punt waar de beide verhalen elkaar raken, is wanneer de engel dezelfde woorden tegen Jozef zegt die Gabriël voor Maria heeft: 'Wees niet bang.' Deze woorden zijn ook voor ons belangrijk, als we de verhalen over de geboorte van Jezus lezen.

Angst is een normale reactie bij dit verhaal. Eeuwenlang hebben zowel tegenstanders als toegewijde aanhangers van het christendom beweerd dat deze verhalen een beetje beschamend en onnodig waren – en bovendien niet waar. We weten (zo zullen veel mensen zeggen) dat **wonderen** niet bestaan. Bijzondere genezingen zouden misschien kunnen. Die zijn wel uit te leggen. Maar geen baby's die zonder inbreng van een vader geboren worden. Dat gaat toch wel wat te ver.

Sommigen gaan nog verder door te stellen dat deze verhalen een ongelukkig effect hebben. Ze zijn volgens hen de oorzaak van het idee dat seks vies is en dat God daar niets mee te maken wil hebben. Ze zouden daarnaast de oorsprong zijn van de legende dat Maria voor altijd maagd is gebleven (iets wat de Bijbel nooit zegt; het is zelfs zo dat in de tekst hierboven en in

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 19

andere teksten wordt gesuggereerd dat zij en Jozef na de geboorte van Jezus een normaal huwelijksleven hebben gehad). Deze legende heeft weer het geloof gestimuleerd dat maagdelijkheid beter is dan het huwelijk. Enzovoorts.

Het is natuurlijk waar dat er vreemde ideeën zijn ontstaan rondom het verhaal van Maria's zwangerschap en de geboorte van Jezus, maar we kunnen moeilijk Matteüs (en Lucas) daar de schuld van geven. Zij vertelden het verhaal waarvan ze geloofden dat het waar was. Daarnaast was het voor hen de beste manier om uit te leggen waarom Jezus de persoon was die hij was.

Ze moeten geweten hebben dat ze een risico namen. In de heidense wereld bestonden genoeg verhalen over helden die door het ingrijpen van een god en zonder menselijke vader geboren waren. Maar Matteüs had op alles juist een erg Joodse visie. Hij zou dit toch zeker niet hebben verzonnen of gekopieerd hebben van iemand anders, als hij het niet zelf geloofde? Zorgde dit verhaal er niet juist voor dat het christendom kwetsbaar werd voor de kritiek van zijn tegenstanders? Zij zouden al gauw het voor de hand liggende alternatief suggereren: Maria was zwanger geworden langs een meer gangbare maar minder deugdelijke weg.

Ja, dat zou kunnen gebeuren. Maar dit is alleen relevant als niemand wist dat er iets vreemds aan de hand was met de zwangerschap van Maria. We horen in het evangelie van Johannes een echo van de beschuldiging die de mensen tijdens het leven van Jezus maakten: misschien had Jezus' moeder zich vóór haar huwelijk misdragen (8,41). Het lijkt erop dat Matteüs en Lucas het verhaal vertellen omdat ze weten dat er geruchten de ronde doen en ze deze willen rechtzetten.

Een andere uitleg is dat Matteüs dit verhaal heeft verzonnen omdat het zo een 'vervulling' zou zijn van de passage die hij citeert in vers 23, uit Jesaja 7,14. Er is echter, opvallend genoeg, geen bewijs dat iemand vóór Matteüs dit vers zag als iets dat vervuld zou moeten worden door de komende Messias.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf nw 30-07-20 15:05 Pagina 20

Het lijkt er eerder op dat hij het vers vond omdat hij het verhaal al kende, niet andersom.

Alles hangt natuurlijk af van wat je gelooft over de levende God. Kan Hij dit doen en zou Hij dit ook doen? Sommigen zeggen dat Hij het niet zou kunnen ('wonderen bestaan niet'), anderen zeggen dat Hij het niet zou doen ('als Hij dat wel zou doen, waarom grijpt Hij dan niet in om een eind te maken aan genocide?'). Sommigen zeggen dat Jozef, en anderen in zijn tijd, de wetenschappelijke wetten van de natuur niet kenden zoals wij ze kennen – ondanks het feit dat dit verhaal dat tegenspreekt, want als Jozef niet had geweten waar kinderen normaliter vandaan komen, zou hij ook geen problemen hebben gehad met Maria's zwangerschap.

Maar Matteüs en Lucas vragen ons niet dit verhaal los van andere verhalen te lezen. Zij vragen ons dit verhaal te zien in het licht van de hele geschiedenis van Israël – waarin God altijd aanwezig was en, vaak op heel verrassende manieren, aan het werk was – en, meer specifiek, in het licht van het verhaal van Jezus zelf dat verdergaat na het verhaal van zijn geboorte. Als we de rest van het verhaal lezen en de impact zien die Jezus daarna op deze wereld en op talloze individuen die daarin wonen, heeft gehad, is het dan meer of minder waarschijnlijk dat hij inderdaad geboren is door een bijzondere daad van de **heilige Geest**?

Dat is een vraag die iedereen voor zichzelf moet beantwoorden. Maar Matteüs wil niet dat we daar ophouden. Hij wil ons meer vertellen over wie Jezus was en is en hij doet dit op een traditionele Joodse manier: door zijn bijzondere namen. De naam 'Jezus' was een populaire jongensnaam in die tijd, omdat het in het Hebreeuws hetzelfde is als 'Jozua', de man die de Israëlieten het beloofde land binnenleidde na de dood van Mozes. Matteüs ziet Jezus als degene die nu af zal maken, wat de **wet** van Mozes al beloofde maar zelf niet kon waarmaken. Hij zal zijn volk redden, niet uit de slavernij in Egypte, maar uit de slavernij van de zonde, de '**ballingschap**' waar ze niet

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 21

alleen in Babel onder hebben geleden, maar ook in hun eigen harten en levens.

In tegenstelling tot 'Jezus' werd de naam 'Immanuël' (Jesaja 7,14 en 8,8) aan niemand gegeven, misschien omdat het meer zei over een kind dan iemand aandurfde. De naam betekent 'God met ons'. Dit is het kader waarin het hele evangelie van Matteüs staat: aan het einde belooft Jezus dat hij 'met' zijn volk zal zijn tot aan het einde van de tijd (28,20). Samen laten de twee namen de betekenis van het verhaal zien. God is aanwezig bij zijn volk; Hij grijpt niet af en toe in van een afstand, maar is altijd actief, soms op de meest onverwachte manieren. En Gods daden zijn gericht op het redden van mensen uit een hopeloze situatie. Een situatie die geen andere oplossing kent dan dat God het initiatief neemt en dingen doet die mensen niet hadden kunnen bedenken.

Dit is de God en dit is de Jezus, wiens verhaal Matteüs ons nu zal gaan vertellen. Dit is de God en dit is de Jezus die vandaag nog steeds naar ons toe komt wanneer er geen menselijke mogelijkheden meer zijn. Hij biedt ons, als vervulling van zijn beloften, nieuwe en verrassende manieren om verder te komen door zijn krachtige liefde en genade.

MATTEÜS 2,1-12

De wijzen bezoeken Jezus

1 Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, tijdens de regering
van Herodes, kwamen er magiërs uit het Oosten in Jeruzalem aan.
2 Ze vroegen: 'Waar is de pasgeboren koning van de Joden? Wij
hebben namelijk zijn ster zien opgaan en zijn gekomen om hem
eer te bewijzen.' 3 Koning Herodes schrok hevig toen hij dit hoor-
de, en heel Jeruzalem met hem. 4 Hij riep alle hogepriesters en
schriftgeleerden van het volk samen om aan hen te vragen waar de
messias geboren zou worden. 5 'In Betlehem in Judea,' zeiden ze

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 22

tegen hem, 'want zo staat het geschreven bij de profeet: 6"En jij, Betlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit jou komt een leider voort die mijn volk Israël zal hoeden."' 7Daarop riep Herodes in het geheim de magiërs bij zich; hij wilde precies van hen weten wanneer de ster zichtbaar geworden was, 8en stuurde hen vervolgens naar Betlehem met de woorden: 'Stel een nauwkeurig onderzoek in naar het kind. Stuur mij bericht zodra u het gevonden hebt, zodat ook ik erheen kan gaan om het eer te bewijzen.' 9Nadat ze geluisterd hadden naar wat de koning hun opdroeg, gingen ze op weg, en nu ging de ster die ze hadden zien opgaan voor hen uit, totdat hij stil bleef staan boven de plaats waar het kind was. 10Toen ze dat zagen, werden ze vervuld van diepe vreugde. 11Ze gingen het huis binnen en vonden het kind met Maria, zijn moeder. Ze wierpen zich neer om het eer te bewijzen. Daarna openden ze hun kistjes met kostbaarheden en boden het kind geschenken aan: goud en wierook en mirre. 12Nadat ze in een droom waren gewaarschuwd om niet naar Herodes terug te gaan, reisden ze via een andere route terug naar hun land.

Ik was ervan overtuigd dat het een helikopter was. Het was een donkere nacht en een helder licht scheen boven het stadje verderop. De politie is zeker op zoek naar een misdadiger, dacht ik, of misschien is er een ongeluk gebeurd. We kwamen net uit de stad en onze ogen waren nog niet gewend aan de donkere nacht op het platteland. Maar er was een licht in de lucht dat voor iedereen zichtbaar was. Ik was ervan overtuigd dat dit heldere, bijna verblindende licht niets anders kon zijn dan een door mensen gemaakt zoeklicht, dat aan een vliegtuig of helikopter hing.

Maar onze taxichauffeur vertelde mij, niet zonder enig plezier, dat ik het mis had. Het was de planeet Venus, die op dat moment heel dicht bij onze planeet Aarde stond. Zij scheen in de avondschemering, lichter dan ik me ooit kon voorstellen. Mijn ogen waren te veel gewend aan de straatverlichting. Ik

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 23

was vergeten hoe helder, en hoe prachtig en ontroerend, de nachtelijke hemel kan zijn.

De oude wereld, niet bekend met straatverlichting, vergat de nachtelijke hemel nooit. Veel mensen, in het bijzonder in de landen ten oosten van Palestina, hadden de studie naar de sterren ontwikkeld tot een kunstvorm, waarbij ze iedere ster een heel specifieke betekenis gaven. De oorzaak hiervan was dat ze geloofden dat de hele wereld in feite één was. Alles was met elkaar verbonden en wanneer er iets belangrijks gebeurde op aarde, dan kon je verwachten dat dit in de sterren terug te zien was. Andersom gold hetzelfde: een opmerkelijke gebeurtenis in de sterren betekende, zo geloofden zij, dat er op aarde ook iets bijzonders gebeurde.

Wetenschappers hebben veel onderzoek gedaan naar wat de 'ster' uit Matteüs was. De komeet van Halley verscheen in 12-11 v. Chr., maar dat zou erg vroeg zijn voor dit verhaal. Het zou ook een soort supernova geweest kunnen zijn. Meer voor de hand liggend, is de uitleg dat het de planeten Jupiter en Saturnus waren, die in 7 v. Chr. drie keer op één lijn kwamen te liggen. Omdat Jupiter de 'koninklijke' of koningsplaneet was en van Saturnus wel gedacht werd dat zij de Joden representeerde, was de conclusie duidelijk: een nieuwe koning van de Joden zou geboren worden. We kunnen er niet zeker van zijn dat dit de reden was dat er 'wijze en geleerde mannen' naar het westen kwamen. Het is in ieder geval wel zeer waarschijnlijk dat bedachtzame astronomen en astrologen (astronomie en astrologie gingen in de oude wereld samen), toen zij vreemde gebeurtenissen aan de hemel zagen, hun tegenhangers op aarde gingen zoeken. Als ze rijk waren, en daar lijkt het wel op, zouden ze geen moeite hebben gehad om zo'n reis te maken.

Matteüs vertelt ons dit allemaal niet om onze nieuwsgierigheid naar astronomie te bevredigen. Hij laat ons ook niet het gezellige kinderverhaal lezen dat wij ervan hebben gemaakt, met vreemde maar zachtaardige oosterse koningen die geschenken brengen aan een kind in een stal. (Matteüs zegt

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 24

niets over een stal. Voor zover wij weten uit zijn **evangelie**, leefden Maria en Jozef in die tijd gewoon in Betlehem en verhuisden ze pas later naar Nazaret (2,23). Ook zegt hij niet dat de bezoekers koninklijk waren.) De toon van zijn verhaal is duidelijk anders.

Wat hij ons vertelt, is een politieke aardbeving. Jezus, zo vertelt Matteüs, is de ware koning van de Joden en de oude Herodes is een valse koning, iemand die de troon onrechtmatig naar zich toe heeft getrokken. Herodes doet alsof hij koning is, maar hij is het niet. Zoals we zullen zien, sterft deze Herodes kort na Jezus' geboorte. Zijn zonen regeren echter verder en een van hen, Herodes Antipas, speelt een belangrijke rol in het verhaal van Jezus zelf. De familie van Herodes stond niet toe dat iemand anders beweerde 'koning van de Joden' te zijn.

De aankomst van de 'magiërs' (dat is het woord dat Matteüs voor hen gebruikt; het kan wijzen op 'goochelaars' of 'astrologen', of uitleggers van dromen, voortekenen en andere vreemde gebeurtenissen) is onderdeel van de boodschap die Matteüs vanaf het begin duidelijk wil hebben. Jezus is op een bepaalde manier koning van de Joden, maar dat betekent niet dat zijn heerschappij beperkt is tot het Joodse volk. Een belangrijk onderdeel van veel profetieën over de komende koning, de **Messias**, is de voorspelling dat zijn heerschappij Gods rechtvaardigheid en vrede zou brengen aan de hele aarde (b.v. Psalm 72, Jesaja 11,1-10). Matteüs vertelt aan het einde van zijn evangelie hoe Jezus zijn volgelingen eropuit stuurt, om van elk volk **leerlingen** te maken. Dat is, zo lijkt het, de manier waarop de profetieën over de wereldwijde heerschappij van de Messias uit zullen komen. Hiervoor zijn ook aanwijzingen te vinden op andere plaatsen in het evangelie (b.v. 8,11), hoewel Jezus zelf, tijdens zijn werk, nooit opzettelijk de **heidenen** opzocht (zie 10,5-6). Jezus is hier een nog onbekende baby, maar we zien al wel een teken van dat wat komen gaat. De geschenken die de magiërs brengen, zouden in de tijd van Jezus gepast zijn voor koningen of zelfs goden.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 25

Dit verhaal wijst ook op een andere manier vooruit naar de climax van het evangelie. Jezus zal uiteindelijk geconfronteerd worden met de vertegenwoordiger van de machtigste koning in de wereld – Pilatus, de ondergeschikte van Caesar. Pilatus heeft een ander soort geschenk voor hem, hoewel hij door middel van een droom gewaarschuwd wordt niets tegen Jezus te doen (27,19). Zijn soldaten zijn de eerste heidenen, sinds de magiërs, die Jezus 'koning van de Joden' noemen, maar de kroon die ze hem geven, is gemaakt van doornen en zijn troon is een kruis. Op dat moment zal er, in plaats van een heldere ster, een diepe duisternis zijn (27,45), waarin we één heidense stem zullen horen: 'Hij was werkelijk Gods zoon' (27,54).

Luister naar het hele verhaal, zegt Matteüs. Denk erover na wat het betekent voor Jezus om de ware koning van de Joden te zijn. En kom dan naar hem toe, langs welke weg dan ook, met de beste geschenken die je kunt vinden.

MATTEÜS 2,13-23

Reizen naar Egypte

13 Kort nadat zij op die manier de wijk genomen hadden, verscheen er aan Jozef in een droom een engel van de Heer. Hij zei:
'Sta op en vlucht met het kind en zijn moeder naar Egypte. Blijf
daar tot ik je weer roep, want Herodes is naar het kind op zoek en
wil het ombrengen.' 14 Jozef stond op en week nog diezelfde nacht
met het kind en zijn moeder uit naar Egypte. 15 Daar bleef hij tot
de dood van Herodes, en zo ging in vervulling wat bij monde van
de profeet door de Heer is gezegd: 'Uit Egypte heb ik mijn zoon
geroepen.'
16 Toen Herodes begreep dat hij door de magiërs misleid was, werd
hij verschrikkelijk kwaad, en afgaande op het tijdstip dat hij van
de magiërs had gehoord, gaf hij opdracht om in Betlehem en de
wijde omgeving alle jongetjes van twee jaar en jonger om te bren-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 26

gen. 17Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jeremia:
18'Er klonk een stem in Rama, luid wenend en klagend. Rachel
beweende haar kinderen en wilde niet worden getroost, want ze
zijn er niet meer.'
19Nadat Herodes gestorven was, verscheen er in een droom aan
Jozef in Egypte een engel van de Heer. 20De engel zei: 'Sta op, ga
met het kind en zijn moeder naar Israël. Want zij die het kind om
het leven wilden brengen, zijn gestorven.' 21Jozef stond op en ver-
trok met het kind en zijn moeder naar Israël. 22Maar toen hij daar
hoorde dat Archelaüs zijn vader Herodes had opgevolgd als
koning over Judea, durfde hij niet verder te reizen. Na aanwijzin-
gen in een droom week hij uit naar Galilea. 23Hij ging wonen in
de stad Nazaret, en zo ging in vervulling wat gezegd is door de
profeten: 'Hij zal Nazoreeër genoemd worden.'

Ik preekte eens in een kerstdienst waar ook een bekende historicus aanwezig was. Hij stond bekend om zijn scepticisme tegenover het christendom, maar was overgehaald door zijn familie om de dienst te bezoeken. Na afloop kwam hij op me af, met een grote glimlach op zijn gezicht.

'Ik ben er eindelijk achter', verklaarde hij, 'waarom mensen kerstmis mooi vinden.'

'Echt?' zei ik. 'Vertel.'

'Een baby bedreigt niemand', zei hij, 'dus het hele gedoe is gewoon een blije gebeurtenis die helemaal niets betekent!'

Ik stond perplex. In de kern van het kerstverhaal in het **evangelie** van Matteüs zien we een baby die zo'n grote bedreiging vormt voor de machtigste man in de regio, dat hij de kinderen van een compleet dorp vermoordt om van hem af te komen. Ook in het kerstverhaal van Lucas wordt de centrale rol ingenomen door een baby die de heer van de hele wereld zal worden. Als de Romeinse keizer dat eens wist. Al na één generatie worden zijn volgelingen vervolgd door het keizerrijk, omdat ze een gevaar schijnen te zijn voor de orde in de samenleving. Wat je verder ook zegt over Jezus, de mensen vond hem

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 27

vanaf zijn geboorte een bedreiging. Hij verstoorde hun machtsspelletjes en onderging het gebruikelijke lot van mensen die dat doen.

De schaduw van het kruis valt in feite vanaf het eerste moment over het verhaal. Jezus wordt geboren met een prijs op zijn hoofd. Complotten worden gesmeed, engelen moeten Jozef waarschuwen, ze ontsnappen ternauwernood uit Betlehem. Herodes de Grote was een man die zijn eigen familieleden zonder scrupules vermoordde, inclusief zijn eigen geliefde vrouw, toen hij hen verdacht van een samenzwering tegen hem. Verder gaf hij orders om bij zijn overlijden de vooraanstaande burgers van Jericho af te slachten, zodat de mensen zouden rouwen bij zijn begrafenis. Die Herodes zou zonder blikken of blozen een heleboel baby's doden als een van hen aanspraak kon maken op de troon. Met zijn macht was ook zijn paranoia gegroeid – geen ongewone ontwikkeling, zoals dictators over de hele wereld door de eeuwen heen hebben laten zien.

We zien dat volgens het evangelie Jezus de **Messias** werd geboren in een land en een tijd van problemen, spanning, geweld en angst. Vergeet alle vredige kersttaferelen. Voordat de Vredevorst lopen en praten geleerd had, was hij al een dakloze vluchteling met een prijs op zijn hoofd. Tegelijkertijd zien we, in dit tekstgedeelte en in andere, dat Matteüs benadrukt hoe we in Jezus, zelfs in de zwartste tijden, de vervulling van de Bijbel zien. Op deze manier zou Israëls redder tevoorschijn komen. Zo zou God de redding van zijn volk bewerkstelligen en rechtvaardigheid brengen aan de hele wereld. Het heeft geen zin comfortabel ter wereld te komen, als de wereld in ellende is verzonken. Het heeft geen zin een makkelijk leven te hebben, als de wereld lijdt onder geweld en onrecht! Als hij Immanuël moet zijn, God-met-ons, dan moet hij in de pijn bij ons zijn. Dat is wat dit hoofdstuk ons zegt.

In dit gedeelte citeert Matteüs verschillende Bijbelteksten, wat bij vele lezers verwarring heeft doen ontstaan. Als hij

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 28

Hosea 11,1 citeert in vers 15 ('Uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen'), lijkt het er even op dat hij vergeet dat de profeet terugkijkt op Israëls' **exodus** uit Egypte en niet vooruitkijkt naar een '**zoon van God**' die nog moet komen. Dan vergeten we echter op onze beurt dat voor Matteüs het afmaken van Israëls verhaal juist een deel van Jezus' rol en roeping is: als 'zoon van God' is hij als het ware Israël-als-persoon en slaagt hij in datgene waarin Israël heeft gefaald (zie in het bijzonder 4,1-11).

Het citaat daarna komt uit Jeremia en geeft een profetische achtergrond aan de kindermoord in Betlehem, in opdracht van Herodes (vers 18). Ook hier is er meer aan de hand dan er op het eerste gezicht lijkt te zijn. Het tekstgedeelte in Jeremia (31,15) gaat over Gods vernieuwing van het **verbond**, waardoor Israël eindelijk terug wordt gebracht uit de **ballingschap**. Hoewel Israël huilt en rouwt, komt de redding eraan. Opnieuw suggereert Matteüs dat Jezus verlossing brengt wanneer alles uitzichtloos en zonder hoop lijkt.

Ten slotte verbindt Matteüs de vestiging van de familie in Nazaret met de profetie uit Jesaja 11,1. Daar betekent het woord *nazir* 'telg'. Een telg zal groeien uit de stronk van Isaï, zegt Jesaja. Met andere woorden, het koningshuis van David zal een nieuw begin krijgen. Dat is de belofte van het hele gedeelte in Jesaja en Matteüs is vastberaden daar aanwijzingen voor te vinden, waar hij maar kan. Niet ondanks, maar juist dankzij de hectische en tragische gebeurtenissen rond zijn geboorte voorziet God door Jezus in de redding en verlossing waar Israël naar verlangd heeft en, daar doorheen, zijn gerechtigheid voor de wereld.

De rol van Herodes en zijn familie is hiermee nog niet uitgespeeld. Maar het jonge kind, geboren als de toekomstige ware koning van de Joden, is aan ons getoond als de vertegenwoordiger van Gods redding en Gods persoonlijke aanwezigheid. Matteüs nodigt ons uit om vanaf nu te zien hoe Gods nieuwe exodus zich onder onze ogen ontwikkelt.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 29

MATTEÜS 3,1-10

Het optreden van Johannes de Doper

> 1In die tijd trad Johannes de Doper op in de woestijn van Judea.
> Hij verkondigde: 2'Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de
> hemelis nabij!' 3Dit was de man over wie de profeet Jesaja sprak
> toen hij zei: 'Luid klinkt een stem in de woestijn: "Maak de weg
> van de Heer gereed, maak recht zijn paden."' 4Johannes droeg een
> ruwe mantel van kameelhaar met een leren gordel; hij voedde zich
> met sprinkhanen en wilde honing. 5Uit Jeruzalem, uit heel Judea
> en uit de omgeving van de Jordaan stroomden de mensen toe, 6en
> ze lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan, terwijl ze
> hun zonden beleden.
> 7Toen hij zag dat veel Farizeeën en Sadduceeën op zijn doop
> afkwamen, zei hij tegen hen: 'Addergebroed, wie heeft jullie wijs-
> gemaakt dat je veilig bent voor het komende oordeel? 8Breng lie-
> ver vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn, 9en denk niet
> dat je bij jezelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham als vader. Want
> ik zeg jullie: God kan uit deze stenen kinderen van Abraham ver-
> wekken! 10De bijl ligt al aan de wortel van de boom: iedere boom
> die geen goede vrucht draagt, wordt omgehakt en in het vuur
> geworpen.

De weg, het water, de bijl en het vuur. Vier krachtige symbolen vormen het podium voor het echte begin van het verhaal van Jezus.

Stel je eens voor: een politie-escorte rijdt door de straten van de stad. Eerst verschijnen er politiemotoren met flitsende blauwe lichten. Mensen deinzen terug naar de kant van de weg. Iedereen weet wat er aan de hand is: de koning is een lange tijd weggeweest en hij komt eindelijk weer terug. Twee grote zwarte auto's komen langs, vol lijfwachten en hoogwaardigheidsbekleders. Daarachter rijdt de auto met een vlag voorop, met daarin de koning zelf. Ondertussen is de weg al leeg. Er zijn

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 30

geen andere auto's meer te zien. Iedereen staat te kijken, terwijl ze met vlaggen zwaaien en feestvieren.

Verplaats deze scène nu naar een hete, stoffige woestijn, tweeduizend jaar geleden. De koning is lange tijd weggeweest en er gaan geruchten dat hij eindelijk weer terugkomt. Maar hoe? Er is niet eens een weg. Nou, dan kunnen we maar beter een weg in orde maken. Dus daar gaat de heraut en hij roept naar de woestijnbewoners: de koning komt eraan! Maak voor hem een weg gereed! Zorg dat het een goede en rechte weg is!

Tegen de tijd dat Johannes de Doper optrad, had de echo van deze boodschap al honderden jaren lang geklonken in de levens van het Joodse volk. Deze woorden, die voor het eerst werden gesproken in Jesaja 40, zijn onderdeel van de grote boodschap van hoop, vergeving en genezing voor het land, na de verschrikking van **ballingschap**. God zou eindelijk terugkomen, om troost en redding brengen. Ja, zegt Johannes, dat is wat er nu gebeurt. Het is tijd je klaar te maken! De koning, God zelf, komt terug! Maak je klaar voor Gods **koninkrijk**! Deze treffende boodschap van Johannes zorgde ervoor dat iedereen merkte dat er wat gebeurde. Met andere woorden: ze zagen de blauwe zwaailichten en stopten waar ze mee bezig waren om zich voor te bereiden.

Maar het probleem was dat ze *niet* voorbereid waren, in de verste verte niet. Je kunt denken dat je huis redelijk opgeruimd en netjes is, maar als je plotseling hoort dat de koning op bezoek komt, wil je het misschien toch nog even goed schoonmaken. En de Joden, ook de vrome Joden die God regelmatig aanbaden in de **tempel**, wisten diep in hun hart dat ze helemaal niet klaar waren voor Gods terugkomst. De profeten hadden gezegd dat God terug zou komen als de mensen berouw zouden hebben en zich met heel hun hart op hem zouden richten. Dat was de oproep van Johannes en ze kwamen met drommen tegelijk.

Ze kwamen voor de **doop**. Johannes duwde ze onder water in de rivier de Jordaan, terwijl ze hun zonden opbiechtten. Dit

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 31

was meer dan alleen een symbolische reiniging voor individuen, het was er een teken van dat God iets nieuws aan het doen was, in de geschiedenis van Israël en de wereld. Meer dan duizend jaar geleden waren de kinderen van Israël de Jordaan overgestoken, toen ze voor het eerst het beloofde land betraden en innamen. Nu moesten ze opnieuw door de rivier als teken van hun voorbereiding op een grotere overwinning. God zal al het kwaad verslaan en zijn koninkrijk vestigen op aarde, zoals het in de **hemel** is.

De boodschap van Johannes was niet alleen maar troostrijk. Verre van dat. Hij had het over een vuur dat zou branden, een bijl die de boom zou omhakken. Toen hij enkele Joodse religieuze leiders, de **Farizeeën** en de **Sadduceeën**, voor de doop naar zich toe zag komen, beschimpte hij hen. Zij waren als slangen, die wegkruipen van het hout zodra het begint te branden. Het enige waardoor Johannes anders over hen zou gaan denken, was een echte verandering in gedrag. Gedoopt worden was niet genoeg. Echte **inkeer** betekende een complete en blijvende verandering van hart en leven. Dat was de enige manier om de weg in orde te maken voor de komende koning.

Wat was er dan mis, dat ze tot inkeer moesten komen? De Farizeeën lieten zich voorstaan op hun reinheid, dus het was onwaarschijnlijk dat ze schuldig waren aan grove of duidelijk zichtbare zonden. Die trots zelf stond Gods thuiskomst echter in de weg. Hun arrogantie tegenover andere Israëlieten, laat staan tegenover de rest van de wereld, was moeilijk verenigbaar met de nederigheid die nodig was tegenover de komende koning.

Johannes valt met name hun vertrouwen op hun afkomst aan. 'Wij hebben Abraham als vader', zeiden ze tegen elkaar. Met andere woorden, 'God heeft aan Abraham beloften gedaan en wij zijn Abrahams kinderen. Daarom heeft God zich met ons verbonden en zullen we uiteindelijk wel goed terechtkomen.' Niet zo snel, waarschuwt Johannes. Jullie God is de oppermachtige Schepper en het is voor Hem geen probleem

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 32

uit de stenen aan jullie voeten nieuwe kinderen van Abraham te maken. De bijl ligt al klaar om de boom om te hakken. Als de koning komt, zal hij oordeel en genade brengen en de enige manier om dat te ontkomen, is door te laten zien dat je een boom bent met vruchten. (Jezus zelf gebruikte dit beeld meerdere keren.) Het alternatief is het vuur.

De strenge waarschuwingen van Johannes zetten de toon voor het grootste gedeelte van het verhaal van Jezus. Johannes bereidde de weg voor, niet wetend hoe het er precies uit zou zien als Gods koninkrijk kwam. Johannes zelf was ook wat in verwarring over de uitkomst (11,2-6). Jezus' eigen werk week nogal af van wat de mensen zich soms voorstellen. De troost en genezing van zijn koninkrijkboodschap werden vergezeld door een strenge en ontnuchterende waarschuwing. Wanneer God terugkomt, eist Hij absolute gehoorzaamheid. Als God echt God is, is Hij niet alleen maar de zachtaardige, toegeeflijke, meegaande vader die we soms voor ons zien.

De God die in Jezus naar zijn volk kwam, zal op een dag zijn koninkrijk in al zijn glorie onthullen en zo rechtvaardigheid en blijdschap aan de hele wereld geven. Hoe kunnen we ons voorbereiden op die dag? Waar moeten de wegen rechtgemaakt worden? Welke vuren moeten aangestoken worden om de troep op zijn pad weg te branden? Welke dode bomen zullen omgehakt moeten worden? En wat net zo belangrijk is: wie zou nu, op dit moment, opgeroepen moeten worden om tot inkeer te komen?

MATTEÜS 3,11-17

De doop van Jezus

> 11 Ik doop jullie met water ten teken van jullie nieuwe leven, maar na mij komt iemand die meer vermag dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om zijn sandalen voor hem te dragen. Hij zal jullie

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 33

> dopen met de heilige Geest en met vuur; 12hij houdt de wan in zijn hand, hij zal zijn dorsvloer reinigen en zijn graan in de schuur bijeenbrengen, maar het kaf zal hij verbranden in onblusbaar vuur.'
> 13Toen kwam Jezus vanuit Galilea naar de Jordaan om door Johannes gedoopt te worden. 14Maar Johannes probeerde hem tegen te houden met de woorden: 'Ik zou door u gedoopt moeten worden, en dan komt u naar mij?' 15Jezus antwoordde: 'Laat het nu maar gebeuren, want het is goed dat we op deze manier Gods gerechtigheid vervullen.' Toen stemde Johannes ermee in. 16Zodra Jezus gedoopt was en uit het water omhoogkwam, opende de hemel zich voor hem en zag hij hoe de Geest van God als een duif op hem neerdaalde. 17En uit de hemel klonk een stem: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.'

We kunnen gerust stellen dat Johannes net zo verbaasd was als wij zijn.

Tenminste, zo verbaasd als we zouden moeten zijn, als we dit gedeelte lezen zonder te weten wat er gaat gebeuren. Hoe kunnen we de smaak daarvan te pakken krijgen? Laten we ons voorstellen dat we naar een enorme concerthal gaan, afgeladen vol met verwachtingsvolle en opgewonden muziekliefhebbers. We hebben allemaal ons programmaboekje in de hand en wachten op de overweldigende muziek die gaat beginnen. We weten hoe het zou moeten klinken. Dit zal muziek zijn voor een veldslag, voor een overwinning, donder en bliksem en explosies van prachtige muziek. De concertmanager komt het podium op en meldt met luide stem dat de beroemde muzikant gearriveerd is. Hij zorgt dat we allemaal gaan staan, om met luid applaus de man te verwelkomen die al onze verwachtingen zal gaan vervullen.

En terwijl we daar allemaal vol spanning staan, verschijnt er een kleine figuur op het podium. Hij ziet er heel anders uit dan we verwacht hadden. Hij heeft geen dirigeerstokje om het orkest tot leven te wekken, maar een kleine fluit. We blijven

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 34

geschokt en stil kijken, terwijl hij, mild en zacht, een wijsje speelt dat heel anders klinkt dan wat we ons voorstelden. Maar terwijl we luisteren, horen we bekende thema's, die op een nieuwe manier worden gespeeld. De muziek is doordringend en fragiel. Het zweeft onze gedachten en hoop binnen en brengt verandering. En tegen het einde, alsof het een signaal krijgt, reageert het orkest met een nieuwe versie van de muziek die we de hele tijd hadden verwacht.

Luister nu naar Johannes als concertmanager, die ons opzweept en enthousiast maakt over de solist die gaat komen. 'Hij komt eraan! Hij is machtiger dan ik! Hij zal jullie Gods wind en Gods vuur geven, niet alleen water! Hij zal jullie uitschiften – hij zal de troep opruimen – hij zal Gods dorsvloer schoonmaken zodat alleen het goeie koren overblijft!' We staan en verwachten een groot leider, misschien zelfs de levende God zelf die de hal binnenstormt met een grote explosie, een stroom van licht en kleur die iedereen in één klap verandert.

In plaats daarvan krijgen we Jezus. De Jezus die we tot nu toe, in het **evangelie** van Matteüs, alleen hebben ontmoet als een baby met een prijs op zijn hoofd. Een Jezus die nederig voor Johannes komt staan, een doop vraagt en deelt in de berouwvolle stemming van de rest van Judea, Jeruzalem en Galilea. Een Jezus die zichzelf niet lijkt te identificeren met een God die iedereen oordeelt, maar juist met de mensen die dit oordeel tegemoetzien en tot **inkeer** moeten komen.

Johannes is natuurlijk vreselijk geschrokken. Hij lijkt te hebben geweten dat Jezus degene was op wie hij gewacht heeft, maar waarom zou hij komen voor de doop? Wat is er gebeurd met het plan? Wat is er gebeurd met de wind en het vuur en met het opruimen van Gods dorsvloer? Als er al gedoopt wordt, dan zou hij toch zeker gedoopt moeten worden door Jezus?

De reactie van Jezus zegt ons iets essentieels over het hele verhaal van het evangelie, dat zich voor onze verbaasde blik zal ontvouwen. Ja, hij is gekomen om Gods plan te vervullen, de

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 35

beloften die God eeuwen geleden heeft gedaan en nooit is vergeten. Ja, dit zijn beloften die Gods wind, Gods **Geest**, door de wereld zullen laten waaien en die het vuur van Gods rechtvaardige oordeel over al het kwaad zullen brengen. Dit zijn beloften die Gods berouwvolle volk voor eens en altijd zullen redden van elke vorm van **ballingschap** die ze hebben ondergaan. Maar als hij, Jezus, dit allemaal moet doen, is dit de manier waarop hij dit moet doen: door zich nederig te identificeren met Gods volk, door hun plaats in te nemen, hun berouw te delen, hun leven te leven en uiteindelijk hun dood te sterven.

Wat heeft dit voor zin? En hoe zorgt dit voor het resultaat waar Johannes – en zijn publiek – naar verlangen?

Voor nu is het antwoord van Matteüs: lees de rest van het verhaal. Maar we kunnen al een glimp opvangen van het uiteindelijke antwoord als Jezus uit het water omhoogkomt. Israël kwam door het water van de Rode Zee en ontving de **wet**, waardoor haar status als Gods zoon, Gods eerstgeborene, werd bevestigd. Jezus kwam uit het water van de doop en ontving Gods Geest, Gods wind, Gods adem, op een nieuwe manier. Hierdoor riep God hem uit als Gods zoon, Israël-als-persoon. De duif echter, die op dat moment de Geest symboliseert en belichaamt, wijst erop dat het komende oordeel niet bereikt zal worden door een oorlogszuchtige of op wraak gerichte geest, maar dat er juist vrede zal worden gesticht. Het oordelen zelf wordt geoordeeld door deze Geest, wanneer Jezus uiteindelijk het oordeel op zichzelf zal nemen en er een einde aan zal maken.

Deze tekst daagt ons uit om te leren opnieuw verrast te zijn door Jezus. Hij komt om Gods plan te vervullen, niet het onze, en soms begrijpen zelfs zijn profeten niet helemaal wat hij gaat doen. Hij zal niet altijd de muziek spelen die wij verwachten. Maar als we leren om zorgvuldig te luisteren naar wat hij zegt, zullen we ontdekken dat onze echte verlangens, de honger die achter de oppervlakkige opwinding zit, rijkelijk worden vervuld.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 36

Tegelijkertijd zullen zij die tot inkeer komen en in **geloof** Jezus volgen in de doop en op de weg waar hij ons nu op zal leiden, ontdekken dat, als we luisteren, dezelfde stem uit de **hemel** ook tot ons spreekt. Als we leren om onze eigen plannen opzij te zetten en ons te onderwerpen aan zijn plannen, krijgen we misschien stukjes te zien van zijn visie, van zijn hogere werkelijkheid. En in het midden van dat vergezicht zullen we onze liefdevolle Vader zien, die ons aanneemt als zijn kinderen en ook ons toerust met zijn Geest, zodat onze levens schoongemaakt zullen worden en klaar voor gebruik.

MATTEÜS 4,1-11

Verzoeking in de woestijn

1 Daarna werd Jezus door de Geest meegevoerd naar de woestijn
om door de duivel op de proef gesteld te worden. 2 Nadat hij veer-
tig dagen en veertig nachten had gevast, had hij grote honger. 3 Nu
kwam de beproever naar hem toe en zei: 'Als u de Zoon van God
bent, beveel dan die stenen in broden te veranderen.' 4 Maar Jezus
gaf hem ten antwoord: 'Er staat geschreven: "De mens leeft niet
van brood alleen, maar van ieder woord dat klinkt uit de mond
van God."' 5 Vervolgens nam de duivel hem mee naar de heilige
stad en zette hem op het hoogste punt van de tempel. 6 Hij zei
tegen hem: 'Als u de Zoon van God bent, spring dan naar bene-
den. Want er staat geschreven: "Zijn engelen zal hij opdracht
geven om u op hun handen te dragen, zodat u uw voet niet zult
stoten aan een steen."' 7 Jezus antwoordde: 'Er staat ook geschre-
ven: "Stel de Heer, uw God, niet op de proef."' 8 De duivel nam
hem opnieuw mee, nu naar een zeer hoge berg. Hij toonde hem
alle koninkrijken van de wereld in al hun pracht 9 en zei: 'Dit alles
zal ik u geven als u voor mij neervalt en mij aanbidt.' 10 Daarop zei
Jezus tegen hem: 'Ga weg, Satan! Want er staat geschreven:
"Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem."' 11 Daarna liet de

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 37

> duivel hem met rust, en meteen kwamen er engelen om voor hem te zorgen.

Jennifer ging een lange wandeling maken in het bos. Het waren zes uitputtende maanden geweest en ze had tijd nodig om na te denken.

Ze had al haar aandacht gericht op de campagne. Vanaf het moment dat haar lokale partij haar – tot haar verbazing – had gevraagd als kandidaat, was ze overrompeld door de eer dat zij campagne mocht voeren voor het parlement en dat ze haar mensen, haar land en de wereld mocht gaan dienen. Al haar nobele idealen lachten haar toe, wenkten haar, en zeiden tegen haar dat ze nu de mogelijkheid had deze idealen te bereiken. Haar enige gedachte was geweest: zorg dat je gekozen wordt en dan kun je eindelijk de wereld gaan veranderen! Dingen beter maken. Een andere koers varen.

Toen kwamen de laatste hectische dagen van de campagne. Rondreizen in de regio, handen schudden, toespraken houden, 's avonds laat ontmoetingen met partijmedewerkers, af en toe wat slaap, te veel koffie, meer toespraken, meer handen schudden. En uiteindelijk de verkiezing. Ze kon het nog steeds niet geloven. Gewonnen met een voorsprong van tienduizend stemmen. Ze wilden *haar*. Ze hadden *haar* gekozen. Dit was haar dag en het was heerlijk.

Maar ze had ruimte nodig om na te denken, te reflecteren, het allemaal te verwerken. Vandaar de lange wandeling in het bos, helemaal alleen.

Ze ontdekte daar echter iets waar ze hevig van schrok. De idealen waren er nog steeds – de dromen van dienstbaar zijn, de wereld veranderen. Maar wat waren die andere stemmen?

'Eindelijk,' fluisterden ze, 'nu heb je de kans groot geld te gaan verdienen. Veel bedrijven willen jou in hun bestuur, zodat je voor hen kunt lobbyen bij de ministers. Je kunt zelf je prijs bepalen.'

'Dit is pas de eerste trede op de ladder', zeiden de stemmen.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 38

'Als je het slim speelt, als je niet over alles al te moeilijk doet en de juiste mensen leert kennen, dan kun je minister worden in de regering... in het kabinet... roem en populariteit... persconferenties, tv-optredens...'

Wat gebeurde er? Waar kwamen deze stemmen vandaan?

En dat was nog niet alles.

'Stel je eens voor wat je nu allemaal kunt doen', fluisterden de stemmen. 'Die partijactivist aan wie je toch al een hekel had – je kunt nu van hem af komen. Je hebt macht. En je zult nog meer macht krijgen. De wereld is jouw schaakbord. Ga je gang, speel het spel zoals jij het wilt!'

Een van de eerste christelijke schrijvers vertelt ons dat Jezus net als alle mensen op elke mogelijke manier in verleiding gebracht werd (Hebreeën 4,15). We hoeven dus niet verrast te zijn dat hij, na zijn indrukwekkende moment van bevestiging van Gods roeping en liefde bij zijn **doop**, geconfronteerd werd met de fluisterende stemmen en hun ware aard moest leren kennen. Deze suggestieve stemmen probeerden allemaal de ware roeping te vervormen: de roeping een echt mens te zijn, een man Gods, een knecht voor de wereld en voor andere mensen. Jezus moet deze verleidingen nu tegemoet treden en de overwinning behalen – althans, een eerste overwinning. Als hij dat niet doet, zal hij ze midden in zijn werk ineens weer tegenkomen en zullen ze hem wellicht overrompelen.

De eerste twee verleidingen spelen precies in op de kracht die hij net heeft ontvangen. 'Jij bent mijn zoon, mijn geliefde!', had God tegen hem gezegd. Goed, fluistert de demonische stem; als je echt Gods zoon bent, zal Hij je toch zeker geen honger willen laten lijden, als je de macht hebt om zelf eten te regelen? Je wilt toch wel dat de mensen zien wie je bent? Waarom zou je niet iets spectaculairs doen? Vervolgens, de ogenschijnlijke logica loslatend, komt de vijand met een gedurfd voorstel: vergeet je hemelse Vader. Aanbid mij alleen en ik zal je macht geven en je groter maken dan iemand ooit is geweest.

Jezus ziet de valkuil. Hij antwoordt elke keer met de Bijbel

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 39

en met God. Hij heeft zichzelf toegewijd om alleen uit Gods **woord** te leven; om God volledig te vertrouwen, zonder Hem uit te dagen met kleine testjes. Hij is vastberaden alleen God lief te hebben en te dienen. Het vlees kan schreeuwen om bevrediging; de wereld kan verleidelijk wenken; de duivel zelf kan macht aanbieden waar nog niemand van gedroomd had; maar Israëls liefdevolle God, degene die Jezus kende als Vader, biedt hem de realiteit van wat het betekent mens te zijn, echte Israëliet, **Messias**.

De Bijbelteksten die Jezus als belangrijkste wapens gebruikt, laten ons zien hoe dit opmerkelijke verhaal op dit punt past in het **evangelie** van Matteüs. Ze komen allemaal uit het verhaal van Israël in de woestijn. Jezus was door het water van de doop gekomen, zoals Israël de Rode Zee was overgestoken. Hij moest in veertig dagen en nachten ervaren wat Israël in die veertig jaar in de woestijn had doorgemaakt. Maar, waar Israël telkens opnieuw faalde, slaagde Jezus. Eindelijk zien we hier een echte Israëliet, zegt Matteüs ons. Hij is gekomen om de opdracht uit te voeren die God aan Israël had gegeven, maar die het nooit kon volbrengen – licht brengen aan de wereld (zie vers 16).

Daarachter ligt, op een dieper niveau, het verhaal van Adam en Eva in de tuin van Eden. Eén opdracht; één verleiding; één verwoestend resultaat. Jezus hield zijn ogen gericht op zijn Vader en startte zo de opdracht om de eeuwenoude gevolgen van menselijke opstand teniet te doen. Hij zou de verleider opnieuw tegenkomen, in verschillende gedaanten: protesterend, in zijn naaste medewerker, dat hij niet aan het kruis zou moeten gaan (16,23); spottend, in de **priesters** en omstanders, toen hij aan het kruis hing (27,39-43, opnieuw met de woorden 'als jij Gods zoon bent'). Dit is niet toevallig. Toen Jezus de weg van de verleider weigerde, accepteerde hij de weg van het kruis. Het verleidelijke gefluister dat rond zijn hoofd klonk, was bedoeld om hem af te leiden van zijn belangrijkste roeping, de weg die hij was ingeslagen bij zijn doop, de weg van dienstbaarheid die hem het lijden en de dood in zou voe-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 40

ren. De stemmen probeerden hem af te houden van het uitvoeren van Gods roeping: het redden van Israël en de wereld.

De verleidingen komen wij allemaal tegen, elke dag en op beslissende momenten waarin we keuzes maken en geroepen worden. Ze kunnen erg verschillen van dat wat Jezus heeft doorgemaakt, maar ze hebben hetzelfde doel. Ze proberen ons niet simpelweg te verleiden tot een zonde. Ze proberen ons af te leiden en weg te voeren van het pad van dienstbaarheid, waaraan we ons door onze doop zijn verbonden. God heeft een roeping voor ieder van ons. Het kost veel, maar het is een prachtige en glorieuze roeping. De vijand zal alles doen om ons af te leiden en Gods bedoeling te verhinderen. Als we Gods stem hebben gehoord, die ons verwelkomt als zijn kinderen, dan hebben we het suggestieve gefluister van de vijand ook gehoord.

Maar als Gods kinderen hebben we recht op dezelfde verdediging die de **zoon van God** gebruikte. Sla Bijbelteksten op in je hart en weet hoe je ze moet gebruiken. Houd je ogen gericht op God en vertrouw in alles op Hem. Onthoud je roeping: het brengen van Gods licht in de wereld. En zeg een krachtig 'nee' tegen de stemmen die je teruglokken, de duisternis in.

MATTEÜS 4,12-17

Het koninkrijk komt

> 12Toen Jezus hoorde dat Johannes gevangengenomen was, week
> hij uit naar Galilea. 13Hij liet Nazaret achter zich en ging wonen
> in Kafarnaüm, aan het Meer van Galilea, in het gebied van
> Zebulon en Naftali. 14Zo ging in vervulling wat gezegd is door de
> profeet Jesaja: 15'Land van Zebulon en Naftali, gebied aan de weg
> naar zee en aan de overkant van de Jordaan, Galilea van de heide-
> nen, luister: 16Het volk dat in duisternis leefde, zag een schitterend
> licht, en zij die woonden in de schaduw van de dood werden door

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 41

> het licht beschenen.' 17Vanaf dat moment begon Jezus zijn verkondiging. 'Kom tot inkeer,' zei hij, 'want het koninkrijk van de hemel is nabij!'

Ik kende ooit een jongetje (nee, ik was het niet) dat willekeurig onbekenden opbelde. Als er iemand opnam, zei hij: 'Bent u op de lijn?' 'Ja', antwoordde dan het nietsvermoedende slachtoffer. 'Nou, ga er dan snel af,' riep hij, 'er komt een trein aan!'

Het waarschuwen voor iets wat er aankomt, is altijd belangrijk. We moeten weten wat er gaat komen, wat het gevaar is, wat we zouden moeten doen. In het geval van Jezus, en van wat Matteüs over hem vertelt, is één ding enorm belangrijk: we moeten weten wat dit **koninkrijk van de hemel** is waarvan hij zei dat het eraan komt en wat de mensen volgens hem zouden moeten doen. Dit staat centraal in alles wat Jezus was en deed en in alles wat de **evangeliën** over hem vertellen. Het is daarom des te opvallender dat er zo weinig mensen zijn die echt begrijpen wat er aan de hand is.

Laten we bij het begin beginnen. Matteüs laat Jezus spreken over het 'koninkrijk van de hemel', de andere evangeliën gebruiken gewoonlijk de woorden 'koninkrijk van God'. Voor Joden was het normaal om uit ontzag en respect het woord 'God' te vermijden door het woord 'hemel' te gebruiken. We kunnen en moeten niet langer vasthouden aan het idee dat het 'koninkrijk van de hemel' een plaats betekent, namelijk **de hemel**, als de plaats waar Gods volk heengaat na hun dood. Dat zou nergens op slaan. Hoe kan zo'n koninkrijk 'eraan komen' of 'arriveren'?

Nee. Als 'koninkrijk van de hemel' hetzelfde betekent als 'koninkrijk van God' hebben we een veel beter idee van wat Jezus in gedachten had. Iemand die mensen waarschuwde dat er iets ging gebeuren, moet geweten hebben dat zijn publiek hem zou begrijpen. En elke Jood uit de eerste eeuw die iemand hoorde praten over Gods koninkrijk, of het koninkrijk van de hemel, zou het weten. Dit betekende revolutie.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 42

Jezus groeide op in de schaduw van koninkrijken in beweging. De Romeinen hadden zijn geboorteland ongeveer zestig jaar voor hij werd geboren, veroverd en bezet. Zij waren de laatsten in een lange rij van heidense volken die dit zouden doen. Ze hadden Herodes de Grote en na hem zijn zonen aangesteld als koningen – marionetten die ze gebruikten om het vuile werk op te knappen. De meeste Joden hadden een hekel aan beide partijen en verlangden naar een kans in opstand te komen.

Maar ze waren niet alleen begerig naar vrijheid zoals de meeste onderdrukte volken dat zijn. Ze verlangden het vanwege dat wat ze geloofden over God, henzelf en de wereld. Als er één God was die de hele wereld had gemaakt en als zij zijn speciale volk waren, dan kon het niet Gods wil zijn dat ze geregeerd werden door heidenen uit het buitenland. Sterker nog, God had hun in hun geschriften beloofd dat Hij op een dag hen zou redden en alles goed zou maken. En deze beloften richtten zich op één ding in het bijzonder: God zou koning worden. Niet alleen van Israël, maar van de hele wereld. Een koning die eindelijk recht en vrede zou brengen, die de huidige orde zou omdraaien om zo alles weer recht te zetten. Er zou volgens de revolutionairen geen andere koning dan God moeten zijn. Zij verlangden naar Gods koninkrijk, het koninkrijk van de hemel, en ze baden ervoor, werkten ervoor en waren bereid ervoor te sterven.

En nu was Jezus aan het verkondigen dat Gods koninkrijk, de soevereine heerschappij van de hemel, in sneltreinvaart dichterbij kwam. De mensen die niets deden, konden maar beter gaan opletten en uit de weg gaan. Gods koninkrijk betekende zowel gevaar als hoop. Als recht en vrede onderweg zijn, zouden zij die het recht hebben verdraaid of de vrede hebben verstoord wel eens in de problemen kunnen raken. Ze kunnen maar beter bijdraaien voordat het te laat is. En de aloude woorden daarvoor zijn: 'Kom tot inkeer!'

Ook die woorden echter hebben mensen vaak niet begre-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 43

pen. Ze dachten dat het betekende dat je je 'slecht moest voelen over jezelf'. Dat is niet zo. Het betekent 'verander van richting', 'draai je om en ga de andere kant op' of 'stop waar je mee bezig bent en doe in plaats daarvan het tegenovergestelde'. Hoe je je hierbij *voelt*, is niet het meest belangrijke. Wat telt, is wat je *doet*.

Jezus geloofde dat zijn tijdgenoten de verkeerde kant op gingen. Zij hadden hun hoop gesteld op een revolutie van de gangbare soort: militair verzet tegen het bezettingsleger dat leidt tot een overname van de macht. Een deel van het achterliggende thema van de verleidingen in de woestijn was de suggestie dat hij zijn eigen status, als Gods **Messias**, kon gebruiken om een beweging op gang te brengen die hem macht, een vooraanstaande positie en glorie zou brengen.

Het probleem met al deze bewegingen was dat ze duisternis met duisternis bestreden, terwijl Israël – net als Jezus – juist geroepen was om Gods *licht* in de wereld te brengen. Daarom verbindt Matteüs Jezus' eerste toespraken met de profetie van Jesaja, die spreekt van mensen in het donker die verblind worden door een plotseling licht. De profetie vertelt daarna over een kind dat geboren zal worden, de komende Messias, door wie God eindelijk Israël echt zal bevrijden (Jesaja 9,1-7). Jezus zag dat de gangbare soort revolutie onzin was: vechten en moorden om een eind te maken aan... vechten en moorden. Dit soort dingen doen in de naam van God was blasfemische onzin.

Maar het moeilijke was dat velen van zijn tijdgenoten popelden om het gevecht te beginnen. Zijn boodschap van **inkeer** was daarom niet dat ze spijt moesten hebben van persoonlijke en individuele zonden (ook al wou hij dat natuurlijk ook), maar dat ze als volk moesten stoppen richting de afgrond van een gewelddadige revolutie te stormen. In plaats daarvan moesten ze de andere kant op gaan, richting Gods koninkrijk van licht en vrede en genezing en vergeving, voor henzelf en voor de wereld.

Wat zou er gebeuren als ze dat niet deden? Langzamerhand,

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 44

als Matteüs' verhaal zich ontwikkelt, beginnen we dit te beseffen. Als de lichtdragers aandringen op duisternis, dan zullen ze duisternis krijgen. Als het volk van vrede oorlog wil, zullen ze oorlog krijgen. Als de mensen die geroepen zijn om Gods liefde en vergeving aan de wereld te brengen blijven vasthouden aan hun haat tegen alle anderen, dan zal haat en alles wat het met zich mee brengt boven op hen neerstorten. Dit zal niet een willekeurig oordeel of een toevallige straf zijn. Ze hebben er zelf om gevraagd. Dit is de reden dat ze tot inkeer moeten komen nu er nog tijd is. Het koninkrijk komt eraan en zij staan in de weg.

De boodschap is vandaag nog net zo dringend en misschien nog wel meer, voor ons. Wij leven na Golgotha en Pasen. Matteüs zou tegen ons willen zeggen dat het koninkrijk dat Jezus door zijn eigen werk, dood en **opstanding** heeft gesticht nu op ons afkomt met dezelfde uitdaging. Zijn wij bezig met de uitbreiding van Gods koninkrijk in de wereld? Of staan we in de weg?

MATTEÜS 4,18-25

Jezus roept de leerlingen

18 Toen hij langs het meer liep, zag hij twee broers, Simon, die
Petrus genoemd wordt, en zijn broer Andreas. Ze wierpen hun net
uit in het meer, het waren vissers. 19 Hij zei tegen hen: 'Kom, volg
mij, ik zal van jullie vissers van mensen maken.' 20 Ze lieten
meteen hun netten achter en volgden hem. 21 Even verderop zag
hij twee andere broers, Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn
broer Johannes. Ze waren met hun vader in hun boot bezig met
het herstellen van de netten. Hij riep hen 22 en meteen lieten ze de
boot en hun vader Zebedeüs achter en volgden hem.
23 Hij trok rond in heel Galilea; hij gaf er onderricht in de synago-
gen, verkondigde het goede nieuws van het koninkrijk en genas

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 45

> iedere ziekte en elke kwaal onder het volk. 24Het nieuws over hem verspreidde zich in heel Syrië. Allen die ergens aan leden en die gekweld werden door een ziekte of door pijn, en ook bezetenen en maanzieken en verlamden werden bij hem gebracht, en hij genas hen. 25En grote groepen mensen volgden hem, uit Galilea en Dekapolis, uit Jeruzalem en Judea en uit het gebied aan de overkant van de Jordaan.

Als je vandaag naar Galilea gaat, laten ze je een boot zien die het eigendom geweest zou kunnen zijn van Andreas en Petrus, of misschien wel van de familie Zebedeüs.

Bij een van de meest bijzonder archeologische vondsten in het Heilige Land (dat er bezaaid mee is) werd een boot in de modder gevonden, toen het waterpeil van het Meer van Galilea tijdens een droogte drastisch was gezakt. Heel voorzichtig werd hij uit de bodem gehaald, schoongemaakt en bewaard. Nu kunnen miljoenen bezoekers in een tentoonstelling het soort boot zien dat Jezus' volgelingen gebruikten om te vissen. Door middel van koolstofdatering weten we dat de boot uit de tijd van Jezus komt.

De boot herinnert ons aan het dagelijkse bestaan van zijn volgelingen – en aan wat het gekost heeft om dat alles op te geven en Jezus te volgen. Ze zouden in onze tijd eigenaren zijn geweest van kleine familiebedrijven. Ze werkten niet voor grote winsten, maar ze hadden genoeg om van te leven en hielden nog wat over. Vis was er in overvloed en er waren goede markten voor. In een internationaal georiënteerd gebied, waarin soldaten, reizigers, pelgrims en handelaren kwamen en gingen, waren er altijd klanten. Het was echter hard werken en soms gevaarlijk. Hun levens waren redelijk stabiel, maar er was weinig luxe.

Waarom gaven ze dat dan allemaal op om een zwervende prediker te volgen?

Deze vraag is vandaag de dag nog steeds aan de orde. Waarom geven sommige mensen een veelbelovende carrière in

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 46

de advocatuur op om predikant te worden, waardoor ze een langdurig hoog inkomen inruilen voor de onzekerheid en armoede van het onderwijzen en dienen van een gemeente? Waarom laten anderen hun bijzondere talenten voor zang liggen, om theologie te gaan studeren en dominee te worden? Waarom worden mensen leraar, pastor in de gevangenis, monnik, zendeling? Het is redelijk duidelijk dat de roeping van deze mensen voortkomt uit een christelijke overtuiging. Maar het is nog maar het topje van de ijsberg. Christenen in miljoenen soorten levens geven regelmatig aantrekkelijke en lucratieve levensstijlen en activiteiten op om hun eerlijkheid, integriteit, **geloof**, hoop en liefde te behouden. Waarom?

Het antwoord kan alleen gevonden worden in Jezus zelf en in de verbazingwekkende aantrekkingskracht van zijn aanwezigheid en persoonlijkheid. Wij hebben de mogelijkheid om, net zoals de eerste **leerlingen** tweeduizend jaar geleden, zijn aanwezigheid te kennen en te voelen, als we nadenken over de verhalen over hem en bidden om hem beter te kennen. Soms komt zijn roep langzaam. Het begint als een zacht gefluister en zwelt aan, totdat we het niet langer kunnen negeren. Soms roept hij mensen ineens en ingrijpend, in het geval van Petrus, Andreas, Jakobus en Johannes. Als het gebeurt, op welke wijze en in welk tempo dan ook, kun je er niet omheen. Jezus vindt altijd een manier om tot je door te dringen. Waar we op dat moment ook mee bezig zijn – welke netten we ook aan het repareren zijn, welke vissen we ook vangen –, we zullen op één of andere manier ons voldoende bewust worden van zijn aanwezigheid en zijn roeping, waardoor we weten wat hij van ons vraagt.

Op zijn minst zullen we weten dat we geroepen worden om hem te volgen. We zullen niet altijd weten waar het allemaal toe leidt en we zouden wellicht ook niet zo enthousiast zijn als we dat wel wisten. 'Je zult nu mensen gaan vangen!' zei Jezus tegen Petrus en Andreas. Wat dachten ze dat het zou betekenen? Wisten ze hoe de 'mensen' in kwestie hierover zouden

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 47

denken? Hadden ze enig vermoeden dat ze allebei uiteindelijk gekruisigd zouden worden, zoals hun meester? Had Jakobus, de broer van Johannes, enig idee dat hij binnen een paar jaar dood zou zijn, vermoord in opdracht van Herodes?

Nee, ze konden het niet weten. God laat in zijn genade dingen stukje bij beetje zien. Petrus wist ook niet dat er een enorme kerk in Rome gebouwd zou worden ter herinnering aan hem. Andreas vermoedde niet dat complete landen (Schotland, Griekenland, Rusland) hem zouden zien als hun beschermheilige. Ze zagen noch de glorie noch de pijn die dag in hun kleine stad Kapernaüm, toen op de noordkust van het Meer van Galilea een jongeman liep. Ze zagen hem alleen en dat was genoeg. In hem, zoals Paulus zou zeggen, lagen alle schatten van glorie en pijn verborgen. Dat is waar het verhaal van het **evangelie** om draait.

Maar het was niet alleen persoonlijke aantrekkingskracht die ervoor zorgde dat mensen van honderden kilometers ver deze Jezus kwamen zoeken, toen hij heen en weer reisde in het gebied van Galilea. Het waren zijn wonderbaarlijke genezingen. Matteüs zal ons nog meer verhalen hierover vertellen. Voor nu vertelt hij ons, samenvattend, dat het plotseling bekend werd dat mensen die getroffen waren door welke ziekte dan ook – om ons te realiseren wat dat betekent, hoeven we slechts even te denken aan het leven vóór de moderne geneeskunde – genezen konden worden als ze bij deze bijzondere man kwamen.

Tegenwoordig zijn historici het erover eens dat dit de enige verklaring is voor de menigten die Jezus aantrok. Hij had werkelijk bijzondere genezende krachten. Maar Jezus was nooit alleen maar een genezer, hoewel dat een essentieel onderdeel was van zijn werk. Voor hem waren de genezingen een teken van het nieuwe dat God aan het doen was, door hem heen. Gods **koninkrijk** – Gods soevereine en reddende macht – werd nu eindelijk losgelaten op Israël en de wereld, door hem heen. Hoe kon dat geen genezing tot gevolg hebben? De vis-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 48

sers waren al snel vanuit hun vreedzame familiebedrijf bij het meer terechtgekomen tussen drukke menigten. Jezus' opdracht was nu echt begonnen, en zij zaten er middenin.

Wat trekt vandaag grote mensenmassa's? Vermaak, natuurlijk: voetbal, rockmuziek, groot vuurwerk. Nationale tragedies, zoals de dood van een populaire prinses of een grote ramp. Wat zou er voor nodig zijn – wat kunnen Jezus' volgelingen in deze tijd doen, wat zouden ze moeten doen – om mensen op de been te krijgen met de boodschap dat er iets nieuws aan de hand is en dat iedereen snel moet komen?

MATTEÜS 5,1-12

De zaligsprekingen

1 Toen hij de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij
zitten met zijn leerlingen om zich heen. 2 Hij nam het woord en
onderrichtte hen:
3 'Gelukkig wie nederig van hart zijn,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.
4 Gelukkig de treurenden,
want zij zullen getroost worden.
5 Gelukkig de zachtmoedigen,
want zij zullen het land bezitten.
6 Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.
7 Gelukkig de barmhartigen,
want zij zullen barmhartigheid ondervinden.
8 Gelukkig wie zuiver van hart zijn,
want zij zullen God zien.
9 Gelukkig de vredestichters,
want zij zullen kinderen van God genoemd worden.
10 Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 49

> 11Gelukkig zijn jullie wanneer ze je omwille van mij uitschelden,
> vervolgen en van allerlei kwaad betichten. 12Verheug je en juich,
> want je zult rijkelijk worden beloond in de hemel; zo immers ver-
> volgden ze vóór jullie de profeten.

Vele jaren geleden draaide er een dramafilm over de eerste testpiloten die de geluidsbarrière doorbraken. Geen ander vliegtuig had ooit harder gevlogen dan de snelheid van het geluid. Veel mensen dachten dat het onmogelijk was. Sommigen dachten dat het vliegtuig uit elkaar zou vallen door de krachten die vrij zouden komen. Uiteindelijk vlogen in de film verscheidene piloten voorbij het magische getal van 1188 kilometer per uur, maar hun vliegtuigen barstten uit elkaar door de enorme trillingen of stortten neer. Het leek erop dat de besturing van het vliegtuig niet goed meer werkte als het vliegtuig door de geluidsbarrière ging.

In de climax van de film, tegen het einde, bedacht een andere testpiloot de oplossing. Telkens als het vliegtuig sneller dan het geluid ging, leek het erop dat *de besturing tegengesteld begon te werken.* Bij het trekken aan de stuurknuppel om het vliegtuig omhoog te laten gaan, ging de neus juist naar beneden. Moedig vloog de piloot tot hij de juiste snelheid had. Op het kritieke moment trok hij de knuppel niet naar achteren, maar duwde hem naar voren. Dat zou normaal gesproken het vliegtuig doen duiken, maar zijn vermoeden was juist. De neus kwam omhoog en het vliegtuig vloog door, snel en vrij, sneller dan iemand ooit had gevlogen.

Dit verhaal is niet historisch correct. Chuck Yeager, de eerste mens die in het echt sneller dan het geluid ging, werd vaak gevraagd of het net zo was gegaan als in de film. Hij benadrukte dat dit niet zo was. Het verhaal geeft echter wel een goede illustratie van wat Jezus doet in zijn schijnbaar simpele woorden. Hij neemt de besturing en zorgt dat ze tegengesteld gaat werken.

De enige uitleg lijkt te zijn dat hij denkt dat hij Gods volk

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 50

door de geluidsbarrière laat gaan – hen ergens heenleidt waar ze nog nooit zijn geweest. De meeste mensen weten van een vliegtuig dat door de geluidsbarrière gaat alleen dat je dan een harde explosie hoort. Veel van Jezus' tijdgenoten zouden gezegd hebben dat dat een goed beeld is van het effect dat hij had.

Jezus was meer dan alleen een geweldige leraar. Als we hem als leraar proberen te karakteriseren begrijpen we hem verkeerd. Dit tekstgedeelte is het begin van de beroemde 'Bergrede', die in hoofdstuk 5, 6 en 7 van het **evangelie** van Matteüs verdergaat. Deze rede zet, in Matteüs' beschrijving ervan, de belangrijkste thema's van het onderwijs van Jezus uiteen. Mensen zeggen vaak hoe mooi het onderwijs is in de Bergrede en dat we een betere wereld zouden hebben als mensen deden wat daar gezegd wordt. Maar als we voor ons zien hoe Jezus alleen maar zit te vertellen hoe de mensen zich moeten gedragen, dan missen we het punt. Deze 'zegeningen', het 'geluk' dat hij aankondigt, zeggen niet: 'doe harder je best om zo te leven.' Ze zeggen dat mensen die al zo *zijn* goed zitten. Zij zouden blij moeten zijn en feest moeten vieren.

Jezus wil niet zeggen dat dit gewoon universele waarheden zijn over hoe de wereld in elkaar zit, over menselijk gedrag. Als hij dat zou zeggen, zou hij het mis hebben. Mensen die rouwen, worden vaak niet getroost, de zachtmoedigen bezitten geen land, zij die verlangen naar gerechtigheid nemen dat verlangen vaak mee in hun graf. Wat Jezus beschrijft, is een wereld op zijn kop, of misschien een wereld zoals hij hoort te zijn: *en Jezus zegt ons dat door zijn werk dit waarheid begint te worden.* Dit is een aankondiging, geen filosofische analyse van de wereld. Dit gaat over iets dat al aan het beginnen is, niet over een algemene levenswaarheid. Het is *evangelie*: goed nieuws, geen goed advies.

Volg mij, zei Jezus tegen de eerste **leerlingen**, want in hem was de levende God iets nieuws aan het doen en deze lijst van 'geluk' is onderdeel van zijn uitnodiging, onderdeel van zijn oproep, onderdeel van de wijze waarop hij zegt dat God op een

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 51

nieuwe manier aan het werk is en dat dit is hoe het eruitziet. Jezus begint een nieuw tijdperk voor Gods volk en Gods wereld. Van nu af aan zal alle besturing die de mensen kenden andersom gaan werken. In onze wereld denken mensen nog steeds dat goed nieuws bestaat uit succes, rijkdom, een lang leven of overwinning in de oorlog. Jezus biedt prachtig nieuws voor de nederigen, de armen, de rouwenden, de vredestichters.

Het woord voor 'gelukkig' wordt vaak vertaald met 'gezegend' en deel van de boodschap is dat dit *Gods* geluk is. God is aan het werk om in en door Jezus de wereld op zijn kop te zetten, Israël op zijn kop te zetten en om overvloedige 'zegeningen' uit te gieten over iedereen die zich nu naar Hem keert en het nieuwe wat Hij aan het doen is, aanneemt. (Deze lijst wordt soms de 'zaligsprekingen' genoemd, omdat een oudere vertaling van het woord *gelukkig* 'zalig' is. Dit woord wordt in de Bijbel gebruikt om mensen te beschrijven die gezegend zijn.) De bedoeling is echter niet om een lijst te geven van de mensen die God normaal gesproken zegent. De bedoeling is om Gods nieuwe **verbond** aan te kondigen.

In Deuteronomium kwam het volk door de woestijn heen bij de grens van het beloofde land, waar God met hen een plechtig verbond sloot. Hij noemde de zegeningen en vervloekingen die over hen zouden komen als ze gehoorzaam of ongehoorzaam waren (hoofdstuk 28). Nu heeft Matteüs ons Jezus laten zien, die uit Egypte kwam (2,15), door het water en de woestijn heen (hoofdstuk 3 en 4), het land van belofte in (4,12-25). Hier is het nieuwe verbond.

Wanneer komen deze beloften dan uit? Voor de christen is de verleiding groot te antwoorden: in de **hemel**, na de dood. Op het eerste gezicht lijken vers 3, 10 en 11 dit te zeggen: 'het **koninkrijk van de hemel**' komt toe aan de armen van **geest** en de vervolgden en er is een geweldige beloning 'in de hemel' voor hen die lijden onder vervolging omwille van Jezus. Dit is echter een misverstand over de betekenis van het woord 'hemel'. De hemel is de ruimte waar God is en waar de volle

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 52

werkelijkheid bestaat, dichtbij en verbonden met onze dagelijkse ('aardse') werkelijkheid. Op een dag zullen hemel en aarde voor eeuwig worden samengevoegd en zal de werkelijke stand van zaken, die nu nog niet zichtbaar is, worden onthuld. Vers 5 zegt bovendien dat de zachtmoedigen de aarde zullen bezitten en dat gaat moeilijk als ze in de hemel zijn, zonder lichaam.

Nee, de hint komt in het volgende hoofdstuk, in het gebed dat Jezus aan zijn volgelingen leert. We moeten bidden dat Gods koninkrijk zal komen en Gods wil gedaan zal worden, 'op aarde zoals in de hemel.' Het leven van de hemel – het leven van het rijk waar God al koning is – moet het leven van de wereld worden. Daardoor zal de huidige 'aarde' veranderen in een plek van schoonheid en blijdschap, zoals God het altijd bedoeld heeft. *En zij die Jezus volgen, moeten hier en nu volgens deze maatstaf gaan leven.* Dat is de boodschap van de Bergrede en van deze 'zaligsprekingen' in het bijzonder. Zij zijn een oproep om in het heden zo te leven dat het aansluit bij Gods beloofde toekomst, omdat die toekomst nu in Jezus van Nazaret is gekomen. Het mag misschien de omgekeerde wereld lijken, maar we worden geroepen om moedig te geloven dat het in feite het juiste beeld is. Probeer het en kijk maar.

MATTEÜS 5,13-20

De wet vervullen

13 Jullie zijn het zout van de aarde. Maar als het zout zijn smaak
verliest, hoe kan het dan weer zout gemaakt worden? Het dient
nergens meer voor, het wordt weggegooid en vertrapt.
14 Jullie zijn het licht in de wereld. Een stad die boven op een berg
ligt, kan niet verborgen blijven. 15 Men steekt ook geen lamp aan
om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, men
zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in
huis is. 16 Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 53

jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.
17Denk niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen. 18Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet van kracht, totdat alles gebeurd zal zijn. 19Wie dus ook maar een van de kleinste van deze geboden afschaft en aan anderen leert datzelfde te doen, zal als de kleinste worden beschouwd in het koninkrijk van de hemel. Maar wie ze onderhoudt en dat aan anderen leert, zal in het koninkrijk van de hemel in hoog aanzien staan. 20Want ik zeg jullie: als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de schriftgeleerden en de Farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan.

We weten allemaal wat er gebeurt als een revolutionaire politieke partij ineens aan de macht komt. Schreeuwen vanaf de zijlijn is één ding. Een regering vormen en een land regeren, is wel even wat anders. Allerlei dingen die een rebellenbeweging rustig kan negeren, moeten nu ineens geregeld en behandeld worden.

Als dit gebeurt worden er twee vragen gesteld. Ten eerste: kan deze beweging de basistaken van een regering beter uitvoeren dan haar voorganger? Maakte ze alleen maar lawaai, wat nu gebakken lucht blijkt te zijn, of kan ze het waarmaken? En ten tweede: kan de beweging zichzelf blijven en trouw vasthouden aan haar eerste idealen, ondanks dat zij nu de macht heeft? Begint de beweging, net als alle andere regeringen, met de beste bedoelingen en idealen, maar gaat ze uiteindelijk ten onder aan corruptie en chaos?

Jezus startte ook een revolutie – maar zij verschilde van alle andere revoluties die in zijn dagen broeiden. En hij moest twee dingen tegelijk doen. Allereerst moest hij de Joden in zijn tijd laten zien dat zijn beweging echt de vervulling was van alles waar Israël op wachtte en hoopte. Ten tweede moest de nieuwe

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 54

weg die hij aankondigde ook echt zichtbaar zijn in het leven (en sterven) van hem en zijn volgelingen. De tegenstelling tussen deze twee kenmerken leek soms erg sterk te zijn en tot op deze dag begrijpen veel mensen dit verkeerd. Sommigen zien Jezus alleen als een belangrijke Joodse leraar, die echter geen revolutie startte. Anderen zeggen dat hij zo revolutionair was dat hij het Jodendom helemaal achter zich liet en iets nieuws begon.

Dit tekstgedeelte laat zien hoe Jezus beide kanten met elkaar verbond. Hij bood inderdaad iets aan dat totaal revolutionair was en waar hijzelf trouw aan bleef. Het was echter ook de werkelijkheid waar het hele leven en de hele traditie van Israël op wezen.

Na het treffende begin van de Bergrede, in vers 3-12, wordt in dit tekstgedeelte het thema geïntroduceerd dat Jezus in alles wat volgt, zal bezighouden. Hij is gekomen om de **wet** en de profeten te vervullen. Het grootste gedeelte van de rest van de Bergrede legt uit wat dat precies betekent, tot aan 7,11. In 7,12 wordt dit alles, vergelijkbaar met 5,12, nog eens samengevat. Doe voor anderen, zegt hij, wat je wilt dat zij voor jou doen, want dat is waar de wet en de profeten echt over gaan. De Bergrede eindigt met scherpe waarschuwingen over het luisteren naar Jezus' woorden (7,13-27).

Het gedeelte dat we hier behandelen, is dus een soort toegang tot alles wat volgt en het thema ervan is duidelijk. Jezus roept het Israël van zijn tijd op om echt Israël te *zijn*, nu hij er is. Wat hij hier zegt, kan nu op alle christenen worden toegepast, maar in de oorspronkelijke betekenis was het een uitdaging voor Jezus' eigen tijdgenoten. God had Israël opgeroepen om het zout van de aarde te zijn, maar Israël gedroeg zich net als alle anderen – machtsspelletjes in de politiek, onderlinge ruzies, militante revoluties. Hoe kon God de wereld beschermen tegen bederf – de belangrijkste functie van zout in de oude wereld – als Israël, het 'zout' dat Hij gekozen had, haar unieke smaak had verloren?

Op dezelfde manier had God Israël geroepen om het licht

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 55

van de wereld te zijn (b.v. Jesaja 42,6 en 49,6). Het was Gods bedoeling dat zijn licht door het volk Israël heen in de donkere hoeken van de wereld zou schijnen, niet alleen om het kwaad aan het licht te brengen, maar ook om de mensen die in het donker dwalen te helpen de weg te vinden. Maar wat moet daarvan terechtkomen als de mensen die geroepen zijn als lichtdragers zelf in duisternis leven? Dat was de waarschuwing van Jezus – en zijn uitdaging. Jeruzalem, de stad op een heuvel, zou een baken van hoop moeten zijn voor de wereld. Dit geldt ook voor de volgelingen van Jezus. Het houden van Gods wetten, toegewijd en vanuit hun hart, zal voor de volken om hen heen een teken zijn dat de ene God, de Schepper, de God van Israël, inderdaad God is en dat zij hem moeten aanbidden.

We kunnen ons voorstellen wat de mensen tegen elkaar zeggen. 'Nou, daar hebben we weer een nieuwe leraar die denkt dat hij het antwoord heeft! We hebben al **wetgeleerden**, we hebben de **Farizeeën** al die denken dat hun interpretatie de juiste is. Wat maakt deze man zo anders?'

Jezus geeft zijn antwoord, recht voor z'n raap. De **schriftgeleerden** en de Farizeeën onderwijzen inderdaad een manier om trouw te zijn aan God, een manier om je te gedragen zoals Gods **verbond** dat voorschrijft. Maar Gods eigen soevereine heerschappij, het '**koninkrijk van de hemel**', breekt nu door. Hij opent een nieuwe wereld en die is niet te bereiken door het gedrag dat hoort bij het oude verbond. Daarvoor is een heel nieuw soort gedrag nodig, dat veel en veel verder gaat dan de Farizeeën en schriftgeleerden ooit hadden durven dromen.

Jezus was niet van plan de wet en de profeten af te schaffen. Het hele verhaal van Israël, geboden, beloften en de rest, zou vervuld worden in hem. Maar nu hij er was, werd het mogelijk voor Israël – en, daardoor, voor de hele wereld – om Gods verbond werkelijkheid te laten worden in henzelf. Niet alleen door onderwijs zou hun gedrag veranderen, maar door een verandering van hart en gedachten.

Dit was de echte revolutie, die tegelijk volledig aansluit bij

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 56

de oude verhalen en beloften van de geschriften. En het opmerkelijke is dat dit allemaal realiteit werd door de persoon van Jezus zelf. Hij was het zout van de aarde. Hij was het licht van de wereld, opgericht op een berg, gekruisigd en zichtbaar voor de hele wereld, waardoor hij een baken van hoop en nieuw **leven** werd voor iedereen. Hij trok mensen aan die zijn Vader zouden aanbidden en hij belichaamde de gevende liefde, die de diepste vervulling is van de wet en de profeten.

Daarom zijn al deze dingen, die oorspronkelijk voor Israël golden, ook van toepassing op iedereen die Jezus volgt en die zijn leven als bron nemen voor hun eigen leven. Wat is het effect van deze uitdaging in onze tijd? Waar heeft de wereld zout en licht nodig en hoe kunnen we dit, door het volgen van Jezus, aan haar geven?

MATTEÜS 5,21-26

Over moord en verzoening

21 Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd:
“Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden
voor het gerecht.” 22 En ik zeg zelfs: ieder die in woede tegen zijn
broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor
het gerecht. Wie tegen hen “Nietsnut!” zegt, zal zich moeten ver-
antwoorden voor het Sanhedrin. Wie “Dwaas!” zegt, zal voor het
vuur van de Gehenna komen te staan. 23 Wanneer je dus je offer-
gave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of
zuster je iets verwijt, 24 laat je gave dan bij het altaar achter; ga je
eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen.
25 Leg een geschil snel bij, terwijl je nog met je tegenstander onder-
weg bent, anders levert hij je uit aan de rechter, draagt de rechter
je over aan de gerechtsdienaar en word je gevangengezet. 26 Ik ver-
zeker je: dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald
hebt.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 57

Het gebeurde laatst weer. Het is helaas vrij normaal. Een leidende politicus maakt een gebaar van minachting naar de oppositie. Iemand aan de andere kant reageert kwaad. Al snel zijn er tientallen mensen op de been, schreeuwend. Beledigingen over en weer. Op straat joelen aanhangers van beide kanten naar elkaar en beginnen dan te dreigen. Vuisten worden gebald. Messen worden getrokken. Wanneer de politie arriveert, zijn er al twee mensen vermoord. De tegenstanders zweren wraak. De volgende dag zijn ze terug en vallen ze twee onschuldige omstanders aan. Hun families zweren op hun beurt dat ze terug zullen slaan. Is dit zoals het leven van mensen bedoeld is?

Jezus kende deze wereld ook. Zijn tijdgenoten, die hun wereld beschrijven, vertellen precies dit soort gebeurtenissen. Romeinen die Joden beledigen, Samaritanen die Joden aanvallen, Joden die terugvechten, verschillende Joodse groepen die elkaar beledigen en aanvallen.

De breuklijnen lopen vaak door dorpen, door families, soms zelfs door gezinnen heen. Als mensen onzeker zijn – en tijdens een militaire bezetting voelen zowel bezetters als onderdrukten zich vaak onzeker – worden ze nerveus en kunnen ze slecht tegen alles wat ook maar lijkt op agressie. Meestal voorkomt alleen armoede en uitputting in dit soort situaties een oorlog.

Een tragisch gevolg hiervan is dat mensen hun woede meenemen naar huis. We kennen dit zelf ook. De manager wiens baas tegen hem heeft geschreeuwd, gaat terug naar zijn kantoor om vervolgens zelf tegen zijn secretaresse uit te varen. De secretaresse gaat naar huis en schreeuwt tegen de kinderen. De kinderen schreeuwen tegen de kat. Als menselijke volwassenheid onder andere betekent dat we leren hoe we onze woede kunnen herkennen en ermee kunnen omgaan voordat het uit de hand loopt, kunnen we concluderen dat de meesten van ons niet erg volwassen zijn.

Als Israël geroepen is om het licht van de wereld te zijn en Jezus is gekomen om het volk terug te leiden naar zijn ware

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:05 Pagina 58

roeping, hoe kan dit alles dan worden opgelost? Hoe kan woede worden gekalmeerd en hoe kan ervoor gezorgd worden dat het niet ontaardt in geweld?

In dit gedeelte van de Bergrede neemt Jezus de geboden van de **wet** en laat zien hoe ze een blauwdruk zijn voor een gevuld, oprecht en glorieus menselijk bestaan. Deze nieuwe manier van leven, die Jezus heeft laten zien en mogelijk heeft gemaakt, reikt tot in de wortels van onze persoonlijkheid en brengt een compleet verschillend gedragspatroon voort.

Het begint bij de smeulende woede tegen iemand die dichtbij je staat. Goed, het heeft misschien geen moord tot gevolg, maar de bedoeling van het gebod tegen moord is niet dat je moet stoppen voordat je iemand vermoordt. Je moet niet eens in de buurt komen van de wens dat iemand dood is. Welk oordeel zal jij over jezelf afroepen (vers 22)? Gods oordeel, dat is duidelijk. Maar dat is niet simpelweg een oordeel dat je eens zult tegenkomen. Het is eerder een oordeel dat nu al begint. Elke keer als jij besluit je woede in jezelf te laten doorsmeulen, word je minder menselijk. Je kiest ervoor om jezelf te kleineren. Als je je woede ook nog eens uit in vuile en beledigende taal, zul je natuurlijk vroeger of later voor de rechter komen te staan. En als jij iemand bent die iedereen bespot en uitscheldt, zal het vuur binnenin je alles zijn wat van je overblijft. **Gehenna** – de smeulende vuilnisbelt van het oude Jeruzalem – heeft je dan volledig overgenomen.

Wat is het alternatief? Jezus biedt twee bijzonder specifieke en praktische geboden. Verzoen je met elkaar, word vrienden. Zo simpel – en tegelijk is het enorm moeilijk en kost het zo veel! Het betekent vrijwel zeker dat je van je zelfgemaakte voetstuk af moet klimmen en je positie van superioriteit over de persoon op wie je kwaad bent moet opgeven. Echte mensen leven echter niet op voetstukken. Ze staan met beide voeten op de grond, op hetzelfde niveau als de rest.

Het is zelfs zo – en dit is heel treffend – dat verzoening belangrijker is dan aanbidding. Jezus stelt zich voor hoe

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 59

iemand de tocht aflegt naar het plein van de **tempel**, onderweg een offerdier koopt en zich plotseling een relatie herinnert die verkeerd is gelopen (zoals te verwachten valt, als iemand de aanwezigheid van de liefdevolle en heilige God nadert). De scène wordt dan bijna komisch. Het duurt ongeveer drie dagen om terug te gaan naar Galilea, waar de meeste toehoorders van Jezus leefden. Zijn bedoeling was niet dat een opgewonden aanbidder een levend dier een week lang zou achterlaten op het tempelplein, terwijl hij zich naar huis haastte, zijn excuses aanbood aan de beledigde persoon en dan terug naar Jeruzalem zou gaan. Zoals zo vaak in zijn onderwijs lijkt Jezus te overdrijven om een punt te maken. Het punt is dat je dag aan dag zo moet leven dat er niets in staat tussen jou en je buurman, je broer, je zus, als je God gaat aanbidden. Onmogelijk? Jezus geeft aan dat het niet onmogelijk is, nu hij er is om de weg te laten zien.

Dan wordt het beeld breder. Jij en je buurman zijn daadwerkelijk op weg naar een rechtbank om je geschil uit te vechten. Ga niet naar de rechter, zegt hij. Los het van tevoren op, want anders zou je wel eens in de gevangenis kunnen komen en elke cent die je hebt, moeten betalen. Dit mag dan op zichzelf goed advies zijn, het reikt veel verder dan alleen rechtszaken. Israël was in Jezus' dagen in problemen, onderdrukt van buitenaf door heidenen en van binnenuit door rijke aristocraten. Veel Joden verlangden naar hun dag in Gods rechtbank, wanneer ze gelijk zouden krijgen en hun vijanden overwonnen zouden worden. Zo moet je er niet eens over denken, zegt Jezus. Maak vrienden, geen vijanden. Hij komt hier later ook op terug (verzen 38-48). Want wat gebeurt er anders? Je vijanden winnen misschien toch en wat doe je dan?

Tegen het einde van de Bergrede wordt deze ietwat verhulde boodschap nog explicieter. Het huis zal met groot geraas neervallen. Jezus heeft het, zo lijkt het, niet alleen over individuele woede en persoonlijk gedrag, hoe belangrijk dat ook is. Hij zinspeelt op een nog groter gevaar. Tenzij Israël, op dit

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 60

moment, leert hoe ze Gods uitverkoren volk moet zijn, hoe ze Gods licht in de wereld moet laten schijnen, staat haar een grote ramp te wachten. Een ramp die zijn wortels heeft in het persoonlijk falen om te gaan met woede en de vruchten daarvan in de houding van het volk, dat volhoudt dat eeuwen van vervolging een rechtvaardiging zijn voor geweld.

Deze boodschap van Jezus lijkt onmogelijk te zijn. Tenminste, totdat je naar Jezus zelf kijkt. Terwijl we verdergaan in het verhaal van Matteüs, ontdekken we dat onze vanzelfsprekende vraag ('Hoe kunnen mensen ooit doen wat hij zegt?') uiteindelijk wordt beantwoord. Jezus weigerde zelf de weg van de woede te gaan. In plaats daarvan nam hij de woede van zijn vijanden binnen Israël en de woede van Israëls eigen vijanden, de Romeinen, op zich en stierf onder die last. Daardoor is verzoening niet meer alleen een ideaal om naar te streven. Het is een prestatie, iets dat bereikt is, wat wij op onze beurt moeten gaan belichamen.

MATTEÜS 5,27-37

Over overspel en het afleggen van een eed

27 Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: "Pleeg geen overspel."
28 En ik zeg zelfs: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar
begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd. 29 Als je
rechteroog je op de verkeerde weg brengt, ruk het dan uit en werp
het weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen
dan dat heel je lichaam in de Gehenna geworpen wordt. 30 En als
je rechterhand je op de verkeerde weg brengt, hak hem dan af en
werp hem weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam naar de Gehenna gaat.
31 Er werd gezegd: "Wie zijn vrouw verstoot, moet haar een scheidingsbrief meegeven." 32 En ik zeg jullie: ieder die zijn vrouw verstoot, drijft haar tot overspel – tenzij er sprake was van een onge-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 61

> oorloofde verbintenis; en ook wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel.
> 33Jullie hebben ook gehoord dat destijds tegen het volk werd gezegd: "Leg geen valse eed af, voor de Heer gedane geloften moeten worden ingelost." 34En ik zeg jullie dat je helemaal niet moet zweren, noch bij de hemel, want dat is de troon van God, 35noch bij de aarde, want dat is zijn voetenbank, noch bij Jeruzalem, want dat is de stad van de grote koning; 36zweer evenmin bij je eigen hoofd, want je kunt nog niet één van je haren wit of zwart maken. 37Laat jullie ja ja zijn, en jullie nee nee; wat je daaraan toevoegt komt voort uit het kwaad.

Toen ik begon met het schrijven van dit gedeelte, kreeg ik een e-mail van een oude vriend uit een ander land. Hij vertelde dat zijn kerk bezig was met een vraag die vele kerken in onze tijd bezighoudt: Wat bedoelde Jezus eigenlijk in zijn onderwijs over echtscheiding? Ik besloot om eerst dit gedeelte te schrijven en onderhand de vraag te overdenken. Daarna zou ik pas reageren.

Het is duidelijk dat dit voor vele mensen in de wereld een pijnlijk en zwaar onderwerp is. Bijna elke grote kerkelijke gemeente heeft tegenwoordig wel een paar leden die gescheiden zijn. Vele zullen echtparen hebben die hertrouwd zijn na een scheiding. Nog niet zo lang geleden konden de meeste priesters, vanwege gewetensbezwaren, deze mensen niet laten deelnemen aan de communie. Tegenwoordig accepteren de meeste kerken, van welke soort dan ook en in welk werelddeel dan ook, hertrouwde stellen als gewone leden, zelfs als ze de scheiding blijven zien als een ernstig kwaad. Sterker nog, veel geestelijken in allerlei christelijke stromingen zijn zelf gescheiden en opnieuw getrouwd. Terwijl ik dit schrijf, denk ik niet alleen aan die vriend die me geschreven heeft, maar ook aan sommige goede vrienden en leden van mijn eigen familie die in deze situatie zitten. Wat moeten we zeggen? Wat bedoelde Jezus? Hoe praktisch is zijn onderwijs vandaag de dag?

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 62

Dit tekstgedeelte is natuurlijk niet de enige plek in het Nieuwe Testament waar dit onderwerp ter sprake komt. Het is belangrijk om ook Marcus 10,2-12, Lucas 16,18, 1 Korintiërs 7,10-16 en dit tekstgedeelte en Matteüs 19,3-9 te bestuderen. Gezamenlijk laten ze zien hoe Jezus zich sterk afzette tegen echtscheiding (in overeenstemming met het onderwijs uit het Oude Testament, b.v. Maleachi 2,14-16) en hoe de eerste gemeenschap van christenen worstelde met de toepassing daarvan in de praktijk.

Het is ook belangrijk op te merken dat in dit tekstgedeelte uit Matteüs echtscheiding wordt genoemd tussen twee andere onderwerpen, die beide op een bepaalde manier meer basaal zijn. Het lijkt misschien overbodig om dit te zeggen, maar als mensen wisten hoe ze enerzijds hun lichamelijke lusten konden beheersen (verzen 27-30) en anderzijds streefden naar volledige integriteit en het vertellen van de waarheid (verzen 33-37) zouden er minder, of geen, echtscheidingen voorkomen. Echtscheiding komt gewoonlijk voor wanneer lust en leugens de kans hebben gehad op te groeien als onkruid, waardoor ze de broze en prachtige bloem van het huwelijk verstikken.

Het eerste antwoord is dus duidelijk. Ga genadeloos om met de eerste tekenen van lust. Het uitrukken van je ogen en het afhakken van je handen is bewust overdreven (net als een week lang een dier achterlaten bij het altaar, terwijl je je gaat verzoenen), maar het punt is wel heel duidelijk. Denk niet dat Jezus wil dat je nooit lust voelt als je naar een aantrekkelijk persoon kijkt. Dat zou onmogelijk zijn en het is in ieder geval niet wat de woorden betekenen. Hij draagt ons op om het kijken en de lustige gedachten te vermijden, die volgen op de eerste impuls. Op dezelfde wijze moet je resoluut besluiten de waarheid te vertellen, aan jezelf en aan je echtgenoot. De meeste uitdagingen in een hedendaags huwelijk onder druk kun je hiermee al vermijden of verwerken. Als de kerk door de jaren heen deze praktijk zorgvuldig had onderwezen, hadden we nu niet zo'n groot probleem gehad.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 63

Maar we moeten beginnen waar we zijn en niet waar we niet zijn. Dit zien we ook bij Matteüs en Paulus. Voor Matteüs, zowel hier als in hoofdstuk 19, is seksueel immoreel gedrag door een van de partners – vermoedelijk een soort overspelige relatie – genoeg reden voor een echtscheiding. Voor Paulus is er voldoende reden voor een echtscheiding als een christen getrouwd is met een niet-christen en de niet-christen scheiden wil. Hij benadrukt echter wel, ondanks de gevoelens en wensen die sommige leden van zijn gemeentes misschien hadden, dat de christen niet het initiatief moet nemen in de scheiding. En het lijkt mij duidelijk (hoewel dit niet geldt voor alle schrijvers die dit onderwerp behandelen) dat in beide gevallen echtscheiding alleen echtscheiding is als het de mogelijkheid biedt tot hertrouwen. Andersom gezegd: als het niet toegestaan wordt dat iemand hertrouwt, dan heeft er eigenlijk geen scheiding plaatsgevonden. Dus als in deze twee gevallen echtscheiding duidelijk is toegestaan, moeten we aannemen dat hertrouwen op zijn minst een optie is.

Misschien is het belangrijkste dat hierover gezegd kan worden wel dit. Jezus wilde zeer zeker niet dat zijn toehoorders, of de kerk later, verstrikt zou raken in eindeloze discussies over wat nu precies wel en niet toegestaan is. Het is veel, veel belangrijker om te bedenken hoe we het licht van de wereld en het zout van de aarde kunnen zijn! En op het gebied van seksueel gedrag is het antwoord duidelijk, verfrissend en nu nog net zo uitdagend als in de heidense wereld van de eerste eeuw. Seksueel verlangen, in zichzelf goed en door God gegeven, is als het vuur van de **Gehenna**, dat goed op zijn plaats gehouden moet worden. 'Nee' zeggen tegen seksueel verlangen als het op een verkeerde manier toeslaat – met andere woorden buiten de kaders van het huwelijk – is onderdeel van de meest fundamentele christelijke levenswandel.

Dit is niet het 'onderdrukken' van verlangens, zoals mensen soms suggereren. Het lijkt meer op het snoeien van een roos, het afsnijden van sommige gezonde knoppen zodat de plant

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 64

sterk kan worden en betere bloemen kan voortbrengen. Als we ervoor kiezen om niet meegesleurd te worden door verkeerde seksuele passie kan het af en toe best voelen alsof we een hand afhakken of een oog uitrukken. Onze wereld heeft ons meermalen geprobeerd te vertellen dat dit niet goed voor ons is. Het is echter niet de eerste noch de laatste keer dat we ervoor moeten kiezen onze Heer te gehoorzamen in plaats van de wereld.

Jezus' opmerkingen over het spreken en het zweren lijken een verdieping te zijn van het derde gebod, dat zegt dat we de naam van de Heer niet ijdel mogen gebruiken. De meeste dingen waarbij de mensen in zijn tijd zwoeren, konden herleid worden tot God. Je kunt beter nadenken voordat je spreekt, menen wat je zegt en de les leren dat, in het spreken, minder vaak meer is. Extra woorden, met name 'sterke' woorden, zorgen ervoor dat er twijfel ontstaat over de oprechtheid van de spreker. Als je ze moet toevoegen, kunnen we je misschien helemaal niet vertrouwen.

In dit hoofdstuk geeft Jezus niet alleen maar morele geboden. Hij onthult een heel nieuwe manier van mens-zijn. Geen wonder dat het er vreemd uitziet. Maar Jezus zelf heeft die weg als eerste bewandeld en hij nodigt ons uit om hem te volgen.

MATTEÜS 5,38-48

Heb je vijand lief

> 38 Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: "Een oog voor een oog
> en een tand voor een tand." 39 En ik zeg jullie je niet te verzetten
> tegen wie kwaad doet, maar wie je op de rechterwang slaat, ook de
> linkerwang toe te keren. 40 Als iemand een proces tegen je wil voe-
> ren en je onderkleed van je wil afnemen, sta hem dan ook je
> bovenkleed af. 41 En als iemand je dwingt één mijl met hem mee
> te gaan, loop er dan twee met hem op. 42 Geef aan wie iets van je
> vraagt, en keer je niet af van wie geld van je wil lenen.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf nw 30-07-20 15:05 Pagina 65

> 43Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: "Je moet je naaste liefhebben en je vijand haten." 44En ik zeg jullie: heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen, 45alleen dan zijn jullie werkelijk kinderen van je Vader in de hemel. Hij laat zijn zon immers opgaan over goede en slechte mensen en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. 46Is het een verdienste als je liefhebt wie jou liefheeft? Doen de tollenaars niet net zo? 47En als jullie alleen je broeders en zusters vriendelijk bejegenen, wat voor uitzonderlijks doe je dan? Doen de heidenen niet net zo? 48Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.

Er was eens een vader die voor een zakenreis zijn jonge gezin drie of vier dagen moest verlaten. Omdat hij graag wilde dat er in zijn afwezigheid goed voor zijn vrouw gezorgd zou worden, had hij een gesprek met de oudste zoon, die toen negen jaar oud was.

'Als ik weg ben,' zei hij, 'wil ik dat je nadenkt over wat ik normaal gesproken in en om het huis doe en dat moet je voor mij doen.' Hij dacht zelf natuurlijk aan het opruimen van de keuken, de afwas doen, de vuilnis buiten zetten en vergelijkbare klusjes.

Toen hij terugkwam, vroeg hij aan zijn vrouw wat de zoon gedaan had. 'Nou,' zei ze, 'het was erg vreemd. Direct na het ontbijt zette hij een extra kop koffie voor zichzelf, ging naar de woonkamer, zette harde muziek op en las een halfuur lang de krant.' De vader vroeg zich af of zijn zoon hem niet iets te goed had gehoorzaamd.

Het schokkende in dit tekstgedeelte in de Bergrede is dat ons opgedragen wordt om te kijken naar wat onze hemelse Vader doet en dit vervolgens zelf ook te gaan doen. Het raadsel is dit: Israël, het gekozen volk, moet zich gaan realiseren dat God niemand voortrekt! Hoe kan dat nou? Als ze gekozen zijn, betekent dat toch dat ze Gods favorieten zijn?

Het antwoord op dit raadsel zijn we al tegengekomen in de Bergrede. Israël is niet gekozen om Gods speciale volk te zijn,

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 66

terwijl de rest van de wereld in de duisternis daarbuiten blijft. Israël is geroepen om het licht van de wereld te zijn, het zout van de aarde. Israël is gekozen zodat God, door Israël heen, alle mensen kan zegenen. En nu roept Jezus Israël op om het licht van de wereld te *zijn*. Hij opent de weg, maakt een pad naar die roeping door de jungle heen en hij moedigt zijn volgelingen aan om hem op die gevaarlijke weg te volgen.

Want het is gevaarlijk. Israël heeft in de tijd van Jezus veel vijanden: heidense volken die het land hadden overgenomen en de mensen onderdrukten met strenge wetten en hoge belastingen. Bovendien zijn er veel gevaren van binnenuit. Er ontstaan verzetsbewegingen, die gevoed worden door de woede om de groeiende onrechtvaardigheid en wreedheid. Daarbinnen verandert de Joodse maatschappij ook nog eens. Enkelen worden erg rijk en de meerderheid is arm, sommigen zijn zelfs extreem arm.

Voor de toehoorders van Jezus waren dit allemaal urgente en moeilijke kwesties. Hoe was deze **koninkrijk**boodschap op hen van toepassing? Wat hebben wij er vandaag de dag aan?

Jezus biedt ons een *nieuw soort gerechtigheid* aan, een creatieve, genezende, herstellende gerechtigheid. De oude gerechtigheid die we in de Bijbel vinden, zorgde ervoor dat wraak niet uit de hand liep. Beter oog om oog en tand om tand, dan een escalerend conflict tussen twee partijen die telkens een schepje er-bovenop doen. Maar Jezus pakt het nog beter aan. Liever helemaal geen wraak, maar op een creatieve manier verdergaan, waarbij de ongelooflijk geduldige liefde van God wordt gereflecteerd. God wil dat Israël zijn licht laat schijnen in de wereld, zodat alle mensen zullen zien dat Hij de enig ware God is en dat zijn diepste wezen bestaat uit overvloedige liefde. Geen andere god moedigt mensen aan om op deze manier te leven!

Jezus geeft daarbij drie aanwijzingen, om te laten zien wat hij in gedachten heeft. Als je op de rechterwang werd geslagen, in die maatschappij, betekende dat vrijwel zeker dat je met de rug van de rechterhand werd geraakt. Dat is niet alleen geweld-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 67

dadig, dat is een belediging. Het betekent dat je minderwaardig bent, misschien een slaaf, een kind of (in die wereld en vandaag soms ook nog) een vrouw. Wat is het antwoord? Terugslaan houdt het kwaad alleen maar levend. De andere wang aanbieden, betekent: sla me nog een keer, als je wilt, maar nu als een gelijke, niet als een minderwaardige.

Of stel je eens voor dat je in een rechtbank bent, waar een machtige vijand je aanklaagt (misschien voor het niet betalen van een grote schuld) en hij wil je shirt hebben. Je kunt niet winnen, maar je kunt hem wel laten zien wat hij eigenlijk doet. Geef hem ook je mantel. In een wereld waar de meeste mensen alleen die twee kledingstukken dragen, beschaam je je vijand met je armoedige naaktheid. Dit is wat de rijken, machtigen en liefdelozen doen. Ze verlagen de armen tot schaamte.

Het derde voorbeeld geeft een goed beeld van de Romeinse bezetting. Romeinse soldaten hadden het recht om burgers te dwingen hun uitrusting één mijl (1,6 km) te dragen. Maar deze wet was vrij streng; het verbood de soldaten om iemand meer dan dat te laten lopen. Draai de situatie om, adviseert Jezus. Erger je niet, loop niet te mokken of te bedenken hoe je wraak zult nemen. Doe je vrijgevige God na! Loop een tweede mijl met hem mee en laat de soldaat zich verbazen (en misschien schrikken – wat gebeurt er als zijn commandant het ontdekt?) over het nieuws dat er een andere manier is om mens te zijn. Eén die niet betekent dat je wrok koestert of dat je je aansluit bij de gewapende verzetsbeweging (dat is wat vers 39 betekent), maar één die ervoor zorgt dat Gods overwinning wordt behaald over geweld en onrechtvaardigheid.

Deze voorbeelden zijn slechts kleine tekeningen, als een soort cartoons om er een idee van te krijgen. Het gaat erom dat je er zelf over nadenkt, in welke situatie je ook bent. Wat betekent het om Gods vrijgevige liefde te laten zien, ondanks de druk en de provocatie, ondanks je eigen woede en frustratie?

Onmogelijk? Nou, op een bepaalde manier wel. Opnieuw is Jezus' onderwijs echter niet alleen goed advies, het is **goed**

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:05 Pagina 68

nieuws. Jezus deed het zelf allemaal en maakte voor ons deze nieuwe manier van mens-zijn mogelijk, zodat iedereen die hem volgt het kan ontdekken. Toen ze hem bespotten, reageerde hij niet. Toen ze hem uitdaagden, vertelde hij raadselachtige en soms grappige verhalen die hen dwongen tot een andere manier van denken. Toen ze hem sloegen, droeg hij de pijn. Toen ze de meest vreselijke Romeinse uitrusting op zijn rug legden – het zware stuk van het kruis waarmee hij vermoord zou worden – droeg hij het de stad uit naar de plaats van zijn eigen executie. Toen ze hem aan het kruis nagelden, bad hij voor hen.

De Bergrede gaat niet alleen over ons. Als dat zo was, zouden we het misschien waarderen als een mooi stukje idealisme en dan terugkeren naar onze normale levens. Het gaat over Jezus zelf. Dit was de blauwdruk voor zijn eigen leven. Hij vraagt van zijn volgelingen niets dat hij zelf niet heeft meegemaakt. En in zijn eigen leven kunnen we nu al iets zien van een thema dat groter en groter wordt, totdat we er niet meer omheen kunnen. Als dit de manier is om te laten zien hoe God werkelijk is en als dit het patroon is dat Jezus zelf precies volgde, dan nodigt Matteüs ons uit om de conclusie te trekken: in Jezus zien we de Immanuël, de God-met-ons. De Bergrede gaat niet alleen over hoe we ons moeten gedragen. Het gaat over het ontdekken van de levende God in de liefhebbende en stervende Jezus en over het leren die liefde zelf te weerspiegelen in een wereld die het zo hard nodig heeft.

MATTEÜS 6,1-6

Verborgen toewijding

[1]Let op dat jullie de gerechtigheid niet beoefenen voor de ogen van de mensen, alleen om door hen gezien te worden. Dan beloont jullie Vader in de hemel je niet. [2]Dus wanneer je aalmoezen geeft, bazuin dat dan niet rond, zoals de huichelaars doen in

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 69

de synagoge en op straat om door de mensen geprezen te worden. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. 3Maar als je aalmoezen geeft, laat dan je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet. 4Zo blijft je aalmoes in het verborgene, en jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.
5En wanneer jullie bidden, doe dan niet als de huichelaars die graag in de synagoge en op elke straathoek staan te bidden, zodat iedereen hen ziet. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. 6Maar als jullie bidden, trek je dan in je huis terug, sluit de deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

Toen ik in het Midden-Oosten woonde, ging ik een keer op een middag een eindje wandelen. Op de terugweg had ik trek, dus kocht ik een chocoladereep in een marktstalletje. Ik kwam thuis, ging naar mijn kamer, zette thee, pakte de chocolade uit en brak een stukje af om op te eten. Gelukkig keek ik even naar de chocolade voordat ik het in mijn mond stopte. Toen ik dat deed, liet ik met een schreeuw het stukje vallen. Het leefde. In de chocoladereep, die er heel normaal uitzag, kropen honderden kleine wormpjes rond.

Jezus kende geen chocolade, maar hij wist alles van dingen die er vanbuiten prima uitzien en vanbinnen rot zijn. Hier, in het hart van de Bergrede, vinden we zijn scherpe opmerkingen over wat het betekent om een leven te leven dat, zogezegd, helemaal van chocola is.

Het Griekse woord voor 'gerechtigheid'[2] in het eerste vers komt ook voor in 5,20[3]. Het is een veelzijdig woord, met name

2 Tom Wright gebruikt op deze plaats in zijn Bijbelvertaling het woord 'piety', wat in het Nederlands vertaald kan worden als vroomheid, godsdienstigheid of devotie. Ik gebruik hier de vertaling van het Griekse woord in de NBV: gerechtigheid. [noot van de vertaler]

3 Daar vertaalt Wright het woord met 'covenant behaviour': gedrag van het **verbond**. [noot van de vertaler]

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 70

in het **evangelie** van Matteüs. Het verwoordt met name het plichtsbesef dat Israël had ten opzichte van God, omdat ze zijn speciale volk waren. In hoofdstuk 5 ligt de nadruk meer op de **wet** en wat het betekent deze wet te houden (of niet te overtreden) in je innerlijk en je motivatie. Nu, in hoofdstuk 6, ligt de nadruk allereerst op de drie dingen die voor Joden normale verplichtingen waren en nog steeds zijn: geld geven, bidden en vasten. Het punt dat Jezus maakt over deze drie dingen (we komen later terug op het vasten) is hetzelfde. Je motivatie is het belangrijkste. Als deze religieuze plichten worden gedaan met een schuin oog naar het publiek, dan worden ze vanbinnen rot.

Jezus zegt niet dat deze uiterlijke dingen niet van belang zijn. Geld geven aan mensen in nood, elke dag bidden tot God en vasten op het juiste moment – hij neemt aan dat mensen dit alles blijven doen. Waar het om gaat, is dat we leren om dit alleen met en voor God zelf te doen. Eigenlijk is de hele Bergrede gericht op God zelf. Hij kan makkelijk uit onze religie verdwijnen, als we niet oppassen.

Jezus neemt ook aan dat er voordeel te behalen valt als we deze dingen doen. Veel mensen hebben het idee dat Jezus ons vraagt alles te doen zonder er iets voor terug te verwachten en zijn dan redelijk geschokt als hij herhaaldelijk, drie keer, zegt dat onze hemelse Vader ons zal belonen (verzen 4, 6, 18). Het is duidelijk dat Jezus niet zo geïnteresseerd is in het idee van onbaatzuchtig gedrag, of 'altruïsme', als wij soms wel zijn. Wat hij zegt is in feite veel realistischer. Als we worstelen om al het verlangen om iets te doen uit onze harten weg te halen, zodat we vanuit geheel pure motieven handelen, vinden we altijd nog wel ergens een klein hoekje van verlangen – zelfs het verlangen om altruïstisch te handelen! Dan zijn we weer bezig met onszelf en richten we ons niet op God. We willen dan ons eigen ideaal van hoogdravend, onbaatzuchtig handelen behagen, in plaats van God.

Jezus wil juist dat we zo gretig zijn om God lief te hebben

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 71

en te behagen dat we alles wat we doen alleen voor Hem doen. Anderen zullen af en toe meekijken. Het is dan erg makkelijk, in het bijzonder voor geestelijk leiders en anderen die professioneel betrokken zijn bij het leiden van aanbidding, om te gaan 'optreden' voor hun publiek en niet voor God alleen.

Om die reden geeft hij vrij specifieke instructies, zodat we zeker kunnen zijn over onze integriteit: ons uiterlijk moet geëvenaard worden door onze innerlijke werkelijkheid. Als je geld weggeeft, doendan je best om er gewoon niet meer aan te denken. Je moet het misschien opgeven in je belastingformulier, maar zelfs dat kan wijzen op een calculerende houding. Het doel is om gelijk te worden aan de spontane, op anderen gerichte vrijgevigheid van God zelf. De beste manier om dit zeker te weten is als niemand anders weet van je gift.

Hetzelfde geldt voor bidden. Wat je thuis, alleen, bent, is wat je echt bent. Ga naar je binnenkamer en praat met je Vader. Je hoeft er geen liedje over te schrijven, het is zelfs beter dat zo weinig mogelijk mensen weten dat je het doet. Je hoeft ook geen vrome zinnen op te dreunen. Je zal wellicht ontdekken dat er bepaalde vormen zijn die je helpen, als een kader of als startpunt. Jezus zal zo dadelijk de **leerlingen** een vorm geven die hij in het bijzonder aanraadt. Maar het doel is zaken te doen met God, één op één.

Jezus vertelt ons niet wat voor soort beloning we moeten verwachten. Dat is ook een deel van de boodschap. Het kennen van God is al genoeg, maar misschien zijn er nog andere dingen. Je zal het nooit weten als je het niet probeert. Het is duidelijk dat hij zijn volgelingen uitnodigt voor een leven dat vanbinnen en vanbuiten hetzelfde is, omdat beide gericht zijn op de God die in het verborgene ziet.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 72

MATTEÜS 6,7-15

Onze Vader

> 7Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden. 8Doe hen niet na! Jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben, nog vóór jullie het hem vragen. 9Bid daarom als volgt:
> Onze Vader in de hemel,
> laat uw naam geheiligd worden,
> 10laat uw koninkrijk komen
> en uw wil gedaan worden
> op aarde zoals in de hemel.
> 11Geef ons vandaag het brood
> dat wij nodig hebben.
> 12Vergeef ons onze schulden,
> zoals ook wij hebben vergeven
> wie ons iets schuldig was.
> 13En breng ons niet in beproeving,
> maar red ons uit de greep van het kwaad.
> 14Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven. 15Maar als je anderen niet vergeeft, zal jullie Vader jullie je misstappen evenmin vergeven.

Ik was in gesprek met een vriend, die bekendstond als een van de beste predikers in de regio. Hoe doe je dat eigenlijk, vroeg ik. Hij had niet één speciale techniek, zei hij. Hij dacht gewoon na over de Bijbellezingen die voor die dag waren uitgekozen, totdat er een structuur uit naar voren kwam. Als hij eenmaal dat als kader had, hoefde hij het alleen nog maar uit te schrijven.

Dat is natuurlijk een bedrieglijk simpel antwoord. We kunnen alleen maar gissen naar de uren van worsteling en gebed die verborgen waren achter deze korte en nederige reactie. Het

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 73

is echter wel vaak het geval, op vele gebieden van ons leven, dat we maar wat aanmodderen, totdat we een structuur vinden waarop we verder kunnen bouwen. En dit geldt bijna altijd voor gebed.

Jezus zet de manier van bidden die hij in gedachten heeft af tegen het soort bidden dat in een groot deel van de niet-Joodse wereld normaal was. We weten uit allerlei geschriften en inscripties dat vele niet-Joden verscheidene formules gebruikten in hun gebed: lange, moeilijke, magische woorden, die ze telkens opnieuw herhaalden in hun streven om een god of godin over te halen hun gunstig gezind te zijn. Zulke gebeden worden vaak gekenmerkt door onzekerheid. Er waren vele goden in de antieke heidense wereld en niemand wist precies welke god wanneer gunstig gestemd moest worden en met welke formules.

Dit is nauwelijks een verrassing. Gebed is een van de grote mysteries van het leven. De meeste mensen bidden soms. Sommige mensen, uit allerlei verschillende religieuze tradities, bidden heel veel. Het meest basale gebed is een schreeuw in het niets, gokkend op de kans dat daar iemand is die luistert. Het meest diepgaande gebed vermengt zich met de liefde, als de aanwezigheid van God zo reëel wordt dat we voorbij de woorden gaan en in zijn werkelijkheid, gulheid, genot en genade komen. Voor de meeste christenen zit gebed meestal ergens tussen deze twee extremen. Om eerlijk te zijn, voor de meeste mensen is het niet alleen een mysterie, maar ook een raadsel. Ze weten dat ze het zouden moeten doen, maar ze weten niet echt hoe.

Wat het Onze Vader biedt, hier in het hart van de Bergrede, is een *structuur*. Jezus zegt niet dat je altijd dezelfde woorden moet gebruiken. De versie die Lucas geeft van dit gebed vertoont zelfs kleine maar interessante verschillen (Lucas 11,2-4). Het lijkt erop dat Jezus deze gedachtegang meer bedoeld heeft als de steigers in plaats van het gebouw zelf, hoewel het gebed natuurlijk elke dag door talloze christenen gebruikt wordt zoals

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 74

het er staat (meestal in de langere versie die we hier in Matteüs vinden). In de tijd van Jezus waren de Joodse gebedsstructuren al ingeburgerd, in de vorm van korte maar krachtige gebeden die drie keer per dag opgezegd moesten worden. Misschien wilde Jezus dat dit gebed ook zo werd gebruikt.

Wat zegt dit gebed ons over de normale manier waarop we God naderen? Ten eerste – en dit is zo vanzelfsprekend dat we het bijna niet zouden zien – is het gebed enorm *betekenisvol*. Het is geen magische formule, een 'abracadabra' dat een of andere geheime betovering oproept. Het is iets waar we met ons verstand bij kunnen (hoewel het de grenzen daarvan wel opzoekt) en wat we met onze mond kunnen zeggen. Het wijst ons er duidelijk op dat we als mensen onze gewone taal kunnen en zouden moeten gebruiken wanneer we praten met de Schepper van het heelal. Dat is wat Hij wil en dat is hoe Hij het bedoeld heeft. Het betekent, met andere woorden, dat we een betekenisvolle wereld delen met de enig ware God en Hij wil dat we die wereld gaan ontdekken.

Ten tweede wordt het kader van dit gebed gevormd doordat we God onze 'Vader' noemen (zoals Jezus in de hele Bergrede doet – we zouden de Bergrede zelfs de volgende titel kunnen geven: 'Wat het betekent om God 'Vader' te noemen'). Voor de Joden uit de tijd van Jezus grijpt deze titel voor God terug op Gods daden tijdens de **exodus**, toen hij Israël redde uit Egypte. God zei daarmee: 'Israël is mijn zoon, mijn eerstgeborene' (Exodus 4,22).

Ten derde zien we dat deze God geen afgod is die door mensen is gemaakt. Hij is de levende God, die in de '**hemel**' woont en ernaar verlangt om zijn soevereine en reddende heerschappij geboren te zien worden op 'aarde'. In feite bidden we hiermee dat het **koninkrijk van God** werkelijkheid wordt op aarde. Niet dat Gods volk wordt weggenomen van de aarde naar de hemel, maar dat de glorie en schoonheid van de hemel ook op aarde werkelijkheid worden. Als dat is gebeurd, zal Gods naam – zijn karakter, zijn reputatie, zijn aanwezigheid –

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 75

overal geëerd worden. De eerste helft van het gebed draait dus om God. Gebed dat daar niet begint, loopt het gevaar zich te richten op onszelf. Al snel is het helemaal geen gebed meer, maar vervalt het tot de willekeurige gedachten, angsten en verlangens van ons eigen hart.

Omdat deze God echter de Schepper is, die houdt van zijn wereld en zijn schepselen, mogen we, ten vierde, alles vragen wat we nodig hebben. We mogen namelijk weten dat Hij nog veel meer betrokken is bij alles dan wij zijn. Het grootste gedeelte van de rest van het hoofdstuk legt dit uit. Maar als we dit gebed oprecht bidden tot eer van God, kunnen we nooit alleen voor ons eigen voedsel bidden. We moeten bidden voor de nood van de hele wereld, waarin miljoenen mensen honger lijden en velen daaraan sterven. En we voelen al wel aan wat uit het gebed naar voren komt. Het doet ons realiseren dat als we er echt om bidden, we er misschien ook iets mee moeten doen, om zo onderdeel te worden van Gods antwoord op ons eigen gebed. Later zullen we hierop terugkomen.

Ten vijfde bidden we om vergeving. In tegenstelling tot sommige religies, waarin elke daad eeuwige en onveranderlijke gevolgen met zich meedraagt, vinden we in het hart van het Jodendom en het christendom het geloof dat, ondanks dat menselijke daden erg belangrijk zijn, vergeving mogelijk is en door Gods liefde werkelijkheid kan worden. Jezus gaat ervan uit dat we niet slechts één of twee keer om vergeving moeten vragen, maar regelmatig. Dit is een ontnuchterende gedachte, maar daarop volgt het troostrijke nieuws dat er altijd vergeving is als we dat nodig hebben.

Er is echter wel een voorwaarde en die wordt merkwaardig genoeg ingevoegd in het gebed zelf: we moeten zelf mensen vergeven. Jezus neemt na het gebed een extra moment om dit uit te leggen. Het hart dat zich niet opent om anderen te vergeven, zal gesloten blijven als Gods eigen vergeving wordt aangeboden. Jezus zal hierover meer zeggen in hoofdstuk 18.

Het gebed eindigt met een sombere en realistische constate-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 76

ring. Jezus geloofde dat de tijd van verzoeking was aangebroken en dat hij in deze duisternis alleen moest wandelen. Zijn volgelingen zouden moeten bidden om dit niet te ondergaan. Zelfs nu, in het licht van Pasen en met de leiding en kracht van de **heilige Geest**, moeten we nog steeds zo bidden. Er zullen meer moeilijke tijden komen, waarin alles donker lijkt voor de wereld, voor de kerk en in onze harten en levens. Als we een gekruisigde **Messias** volgen, hoeven we niet te verwachten dat wij de duisternis kunnen vermijden. Maar we moeten, en mogen, bidden om te worden beschermd tegen de ergste verwoestingen ervan en te worden verlost van het kwaad, zowel in de algemene vorm als in de persoonlijke vorm, 'de boze'.

Jezus geeft ons de structuur die we voor ons gebed nodig hebben. En je hemelse Vader wacht op je en verlangt ernaar dat je dit gebed elke dag zal gebruiken en zal groeien en kennis, liefde en dienstbaarheid. Wat houdt je nog tegen om dit je eigen te maken?

MATTEÜS 6,16-24

Over het vasten en schatten die niet verloren gaan

16 Wanneer jullie vasten, zet dan niet zo'n somber gezicht als de
huichelaars, want zij doen dat om iedereen te laten zien dat ze aan
het vasten zijn. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvan-
gen. 17 Maar als jullie vasten, was dan je gezicht en wrijf je hoofd
in met olie, 18 zodat niemand ziet dat je aan het vasten bent, alleen
je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het ver-
borgene ziet, zal je ervoor belonen.
19 Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten
ze weg en dieven breken in om ze te stelen. 20 Verzamel schatten in
de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen
dieven in om ze te stelen. 21 Waar je schat is, daar zal ook je hart
zijn.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:05 Pagina 77

> 22Het oog is de lamp van het lichaam. Dus als je oog helder is, zal heel je lichaam verlicht zijn. 23Maar als je oog troebel is, zal er in heel je lichaam duisternis zijn. Als het licht in jezelf verduisterd is, hoe groot is dan die duisternis!
> 24Niemand kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.

De student zag er bedrukt uit, wat ook wel te verwachten was. Hij had wekenlang het idee dat hij best goed bezig was. Hij werkte misschien niet zo hard als hij had gekund, maar hij zat in het voetbalteam van de school, speelde in een rockband en was bezig met een paar spannende romans... en op een of andere manier had hij minder tijd in de bibliotheek doorgebracht dan de meeste anderen. Nu confronteerde zijn mentor hem met de vraag. Wat waren zijn prioriteiten? Wilde hij een universitaire opleiding en een diploma of wilde hij alleen maar naar een vakantiekamp, waar hij alles in moest gaan halen?

Er zijn natuurlijk veel studenten die erin slagen om tientallen dingen op zich te nemen en alsnog het werk te verzetten dat nodig is voor een diploma. Maar ze moeten regelmatig moeilijke beslissingen nemen. In theorie kan een intelligent en energiek persoon in een week tientallen dingen doen, maar elke dag heeft een vast aantal uren en je kunt niet alles doen. Wat is echt belangrijk? Wat zul je zeggen als je over tien jaar terugkijkt? 'Ik wou dat ik echt mijn best had gedaan' of 'ik ben blij dat ik besloten had er helemaal voor te gaan'?

Dit tekstgedeelte gaat over prioriteiten en de belangrijkste prioriteit is God zelf. God moet op de eerste plek komen, daar is geen twijfel over mogelijk. God is echter liefdevol en mild en wil dat we Hem in vrijheid liefhebben en dienen, in plaats van ons al slaven daartoe te dwingen. Daardoor lijkt het, zelfs voor christenen die ervoor gekozen hebben hun leven aan hem te geven, alsof er heel veel verschillende dingen te doen zijn. En vaak komen die dingen centraal te staan... met name als het

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 78

geld of roem oplevert. Dit tekstgedeelte leert ons God lief te hebben en te dienen om wie Hij is en op zo'n manier dat niemand het ziet, in plaats van telkens te wachten op de kans om religieus te doen voor de mensen of rijkdom te verzamelen.

Het eerste gedeelte sluit aan bij het thema dat we in eerdere teksten over geld en gebed hebben gezien. Jezus gaat er van uit dat zijn volgelingen regelmatig zullen gaan vasten, als onderdeel van hun gebed en toewijding aan God. Later (9,14-15) legt hij uit dat het niet goed is om dit te doen als hij er nog is. Hij suggereert daar echter wel dat als hij eenmaal weg is vasten wel goed is. De vraag is echter: hoe?

Het lijkt erop dat het in de tijd van Jezus normaal was om te laten zien dat je vast door je haar (en baard) niet te verzorgen en as op je gezicht te smeren. Dat is alleen maar toneelspel, stelt Jezus, het opzetten van een masker. Echt vasten gebeurt tussen jou en God, niet omdat je op wilt vallen. Dus doe wat je normaal met je gezicht en je hoofd doet – wassen, kammen, jezelf toonbaar maken op de gebruikelijke manier (in zijn cultuur betekende dat ook jezelf zalven met olie, wat de letterlijke betekenis is van deze tekst). In dit alles is de belangrijkste vraag: ben je gericht op God, of op iemand (of iets) anders? Wat is je prioriteit?

De drie kleine spreuken die volgen hebben dezelfde boodschap. Eerst wijst Jezus op het verschil tussen twee soorten schatten. Net als bij andere verwijzingen naar **hemel** en aarde moeten we niet denken dat Jezus bedoelt: 'maak je niet druk over dit leven – bereid jezelf voor op de volgende'. De 'hemel' is waar God nu is en waar je, als je leert om nu God lief te hebben en te dienen, niet alleen in de toekomst maar ook vandaag schatten zult hebben. Jezus geloofde natuurlijk (net als bijna alle Joden in zijn tijd) dat God na de dood een prachtige toekomst zou geven aan zijn trouwe volk, maar daarvoor gebruikten ze meestal niet de term 'hemel'. Jezus wilde dat zijn volgelingen nu al hemelse schatten zouden verzamelen, schatten waar ze nu en in de toekomst van konden genieten, schatten

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 79

die niet onder invloed waren van alle problemen die aardse rijkdommen wel hebben. Hoe kan iemand dit doen? Nou, het hele hoofdstuk geeft ons het antwoord. Leer om te leven in de aanwezigheid van de liefdevolle Vader. Leer om alles voor Hem en Hem alleen te doen. Zorg dat je prioriteiten in orde zijn.

Jezus vertelt ons daarna dat we ervoor moeten zorgen dat onze lamp licht geeft en geen duisternis. Dit is een lastige uitspraak. Wat bedoelt Jezus als hij zegt dat het oog de lamp is van het lichaam?

Ik denk drie dingen. Allereerst bedoelt hij dat we, zogezegd, 'onze ogen moeten richten op God'. Dit is beeldspraak, want we kunnen God niet zien, maar we weten wat hij bedoelt.

Ik denk echter ook dat Jezus letterlijk bedoelde dat we moeten oppassen waar we eigenlijk naar kijken. Dat is het tweede punt. Waar richten jouw ogen zich automatisch op? Heb jij ze onder controle, of volg jij – ook met je verstand en je hart – je ogen waar ze maar willen?

Het derde punt is dat de ogen lijken op de koplampen van een auto. Stel dat je 's nachts op een donkere weg rijdt. Je probeert je lichten aan te doen en er gebeurt niets! Je beseft ineens hoe donker het is. Dat is wat er gebeurt als je ogen niet op God gericht zijn, zegt Jezus. Als ze in plaats daarvan telkens weer het volgende leuke, aantrekkelijke, in het oog springende ding volgen. Nogmaals: prioriteiten. Leiden jouw ogen je in de juiste richting en laten ze je de weg voor je zien?

Als laatste komt de meeste bekende van deze uitspraken van Jezus. Je kunt niet God dienen en... mammon. 'Mammon' was een term die gebruikt werd om te verwijzen naar bezit en rijkdom in het algemeen, alsof het bijna een god was – en dat is precies het punt dat Jezus hier maakt. Wij zeggen hetzelfde als we praten over de 'Almachtige Dollar' (wat wel erg lijkt op 'Almachtige God'). We maken grappen over geld, omdat we maar al te bewust zijn van de macht ervan. 'Geld zegt veel', zei de komiek, 'maar het zegt tegen mij meestal: vaarwel!' Wat

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:06 Pagina 80

Jezus echter zegt is dat geld bevelen geeft. Het wordt je baas.

Als je je prioriteiten goed op orde hebt is er maar één baas en dat is God zelf.

Stel prioriteiten. Als je over twee, vijf, tien, vijftien jaar terugkijkt op je leven, zul je dan blij zijn dat je hebt gedaan wat belangrijk is?

MATTEÜS 6,25-34

Maak je geen zorgen

25 Daarom zeg ik jullie: maak je geen zorgen over jezelf en over wat
je zult eten of drinken, noch over je lichaam en over wat je zult
aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet
meer dan kleding? 26 Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet
en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie
hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij?
27 Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één el
aan zijn levensduur toevoegen? 28 En wat maken jullie je zorgen
over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het
veld. Ze werken niet en weven niet. 29 Ik zeg jullie: zelfs Salomo
ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. 30 Als God het
groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven
gegooid wordt al met zo veel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg
zal hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen? 31 Vraag je dus niet
bezorgd af: "Wat zullen we eten?" of: "Wat zullen we drinken?" of:
"Waarmee zullen we ons kleden?" 32 – dat zijn allemaal dingen die
de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat
alles nodig hebben. 33 Zoek liever eerst het koninkrijk van God en
zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven
worden. 34 Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want
de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf. Elke dag heeft genoeg
aan zijn eigen last.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 81

Is het je wel eens opgevallen dat Jezus eigenlijk een heel *gelukkig* mens was?

Natuurlijk, we weten wel dat hij volgens de profetieën 'een man van lijden' was, 'bekend met verdriet'. We weten dat de duisternis en het verdriet van de hele wereld op hem neerkwam, toen hij naar het kruis ging. De scène in Getsemane, waar hij worstelt met de wil van zijn vader en zich, terwijl hij vreselijk lijdt, afvraagt of hij de goede weg gaat, is één van de meest aangrijpende verhalen die ooit verteld zijn. We weten dat hij huilde bij het graf van Lazarus en dat hij verdrietig was, toen de mensen weigerden God te vertrouwen en te zien welke prachtige dingen Hij deed.

Maar dit zijn de uitzonderingen, de donkere vlekken geschilderd op de heldere achtergrond. Als we een tekstgedeelte als dit lezen, zouden we moeten zien dat het recht uit de levenservaring van Jezus komt. Hij had gekeken naar de rondvliegende vogels, hoog boven de heuvels van Galilea, die simpelweg genoten van het leven. Hij had bedacht dat zij nooit de dingen leken te doen die mensen deden en toch waren ze, meestal, in goede gezondheid. Hij had gezien hoe duizend verschillende bloemen groeiden in de vruchtbare grond van Galilea – het woord dat vertaald wordt met 'lelie' werd voor verschillende planten gebruikt, zoals de herfstkrokus, de anemoon en de gladiool – en hij had zijn adem ingehouden bij het zien van hun broze schoonheid. Eén beweging van een zeis, één ezel die voorbijkomt en dit prachtige voorwerp, dat zo in een kunstgalerij kan worden gezet, is weg. Waar kwam deze schoonheid vandaan? Het stond geen uren voor de spiegel te poederen. Het ging niet winkelen en op zoek naar mooie kleding. Het was gewoon zichzelf: glorieus, door God gegeven, prachtig.

Jezus had een sterk en levendig besef van de goedheid van zijn Vader, de schepper van de wereld. Zijn hele spiritualiteit was mijlenver verwijderd van de leraren die benadrukten dat de huidige wereld een plek van schaduwen was, van bedrukt-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 82

heid en ijdelheid. Zij stelden dat echte filosofie betekende dat we ontsnappen aan deze wereld en ons concentreren op de dingen van onze gedachtewereld. Het onderwijs van Jezus kwam voort uit zijn eigen ervaring. Toen hij zijn volgelingen zei dat ze zich geen zorgen moesten maken over de dag van morgen, moeten we aannemen dat hij zelf het voorbeeld daarin gaf. Hij keek niet altijd ongerust vooruit, om zo het heden alleen te zien in het licht van wat volgt. Nee: het lijkt erop dat hij de vaardigheid had om volledig in het heden te leven, volledig aandacht te geven aan het werk dat hij op dat moment moest doen en Gods goedheid te vieren in het hier en nu. Als dat geen formule voor geluk is, wat dan wel?

En hij wilde dat zijn volgelingen ook zo waren. Toen hij ze aanspoorde om God de eerste prioriteit te maken, is het belangrijk te beseffen over welke God hij het heeft. Hij praat niet over een god die ver van de wereld afstaat, die onverschillig is over schoonheid en leven en eten en kleding. Hij heeft het over de schepper zelf, die de wereld heeft gevuld met prachtige en mysterieuze dingen, vol van schoonheid en energie. Deze schepper wil dat de mensen die Hij gemaakt heeft Hem boven alles vertrouwen en liefhebben en hun eigen schoonheid, energie en enthousiasme van Hem ontvangen.

Dus als Jezus ons vertelt om ons geen zorgen te maken over wat we zullen eten of drinken of aantrekken, bedoelt hij niet dat deze dingen niet van belang zijn. Hij bedoelt niet dat we (zoals sommige leraren hebben gezegd) eigenlijk zo weinig mogelijk zouden moeten eten en drinken en de lelijkste kleren moeten dragen, alleen maar om te laten zien dat we deze dingen verafschuwen. Verre van dat! Jezus hield net als iedereen van een feestje en toen hij stierf vonden de soldaten zijn mantel zo mooi, dat ze erom dobbelden in plaats van hem in stukken de verdelen. Maar het punt was opnieuw prioriteiten. Als je de wereld op één zet, zul je zien dat het onder je ogen wordt opgevreten door motten. Als je God op één zet krijg je de wereld erbij.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 83

Jezus bedoelt natuurlijk ook niet dat we niet moeten planten en oogsten of dat we geen kleding moeten maken. We moeten deze dingen juist met blijdschap doen, omdat onze God, onze vader, de schepper van alles is en ons wil voeden en kleden – en niet somber, alsof God een laaghartige tiran is die ons het leven zo moeilijk mogelijk wil maken. Omdat we in een wereld vol zorg en onrust leven, heeft dit al snel zijn effect op ons. Maar de onderliggende principes van de hele Bergrede komen op dit punt samen in een enorme en tegelijk opwindende uitdaging. Gods **koninkrijk** en de manier van leven die daarmee gepaard gaat, de 'gerechtigheid', oftewel het gedrag dat bij het **verbond** hoort, de manier van leven waaraan Gods volk herkenbaar is: dat zijn de dingen waar je je op moet richten. Dan zul je ontdekken dat eten, drinken en kleding wel voor zichzelf zorgen.

Een leven waarin je je totaal geen zorgen maakt klinkt voor veel mensen net zo onmogelijk als een leven zonder adem. Voor sommige mensen is het zorgen maken zo'n verslaving dat als ze niets hebben om zich zorgen over te maken, ze bezorgd zijn dat ze iets zijn vergeten. Hier, in het hart van de Bergrede, staat een uitnodiging waar verrassend weinig mensen zelfs maar proberen op in te gaan. Waarom zouden we niet leren te delen in het geluk dat Jezus zelf had?

MATTEÜS 7,1-6

Over het oordelen van anderen

1 Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt. 2 Want
op grond van het oordeel dat je velt, zal er over je geoordeeld wor-
den, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen
worden. 3 Waarom kijk je naar de splinter in het oog van je broe-
der of zuster, terwijl je de balk in je eigen oog niet opmerkt? 4 Hoe
kun je tegen hen zeggen: "Laat mij de splinter uit je oog verwij-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:06 Pagina 84

deren," zolang je nog een balk in je eigen oog hebt? 5Huichelaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter uit het oog van je broeder of zuster te verwijderen.
6Geef wat heilig is niet aan de honden en gooi je parels niet voor de zwijnen; die zouden ze maar met hun poten vertrappen, zich omkeren en jullie verscheuren.

William Shakespeare heeft een compleet toneelstuk gebaseerd op het tweede vers van Matteüs 7. *Leer om leer* wordt ondergebracht onder het genre 'komedie' en het loopt inderdaad goed af, maar een groot deel van het stuk is duister en zorgwekkend.

Wanneer de hertog Vincentio een tijdje weggaat uit Wenen, blijft Angelo, een nobel maar streng heerser, achter om de stad te besturen. De hertog gaat echter niet weg, maar blijft in vermomming in de stad achter. Direct nadat Angelo de macht in handen heeft, past hij, in opdracht van de hertog, de oude wetten met hernieuwde kracht toe, waardoor hij ene Claudio, die een buitenechtelijk kind heeft gekregen, tot de dood veroordeelt. Isabella, de zus van de veroordeelde man, pleit voor zijn leven door Angelo te waarschuwen dat Gods eigen oordeel onpartijdig is en dat hij misschien ook de genade, die God in Christus heeft gegeven, nodig zal hebben:

> Ach, alle zielen waren eens verbeurd,
> en Hij die macht en recht had om te straffen
> vond zelf de redding. Hoe zou 't u vergaan
> als Hij, de hoogste Rechter, u zou richten
> zoals u bent? O denk daaraan, dan stroomt,
> gelijk een nieuw geschapen mens, genade
> over uw lippen.
>
> ('Leer om leer', tweede bedrijf, tweede toneelvertaling
> Willy Courteaux uit *Verzameld werk*,
> Kapellen/Kampen 1987)

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 85

Angelo weigert: Claudio moet sterven. Maar tegelijkertijd krijgt Angelo een gepassioneerde lust voor Isabella zelf. Hij biedt daarom aan haar broer te redden, als ze hem toestaat met haar te doen wat hij wil. Het plot neemt vervolgens een aantal verrassende wendingen en eindigt met Angelo die smeekt om de dood die hij verdient, nadat zijn onzedelijk gedrag is ontdekt. Maar de hertog, die de verschillende verhaallijnen samenbrengt, spreekt iedereen vrij, waardoor er tegelijk ook recht wordt gedaan, op een rijke manier.

Shakespeare verwijst voortdurend naar de christelijke betekenissen van recht en genade. De soevereine God, die in de wereld afwezig lijkt te zijn, is juist aanwezig, met als hoogtepunt de persoon van Jezus Christus. Hij brengt menselijke zonde en zelfingenomenheid aan het licht en pakt ze aan, terwijl Hij tegelijk op glorieuze wijze de genade laat winnen van het recht. Het mysterie dat we hier zien, verdient nadere reflectie.

Het achterliggende mysterie van dit tekstgedeelte is dit. Jezus waarschuwt streng tegen het veroordelen van anderen. Dit betekent uiteraard niet (zoals sommigen hebben gedacht) dat een volgeling van Jezus nooit rechter kan worden. Gods bedoeling is dat zijn wereld geordend is en dat onrecht binnen de perken wordt gehouden. Jezus verwijst niet naar officiële rechtbanken. Hij heeft het over de oordelen en veroordelingen die zich voordoen in ons dagelijks leven, wanneer mensen zich opstellen als bewakers van morele principes en kritiek leveren op de ander.

We vermoeden terecht dat hij een bepaald doel voor ogen had. In 5,20 noemt hij dat doel: de **schriftgeleerden** en **Farizeeën**. We weten, uit geschiedkundige bronnen en uit het Nieuwe Testament zelf, dat er veel oprechte, nederige en vrome schriftgeleerden en Farizeeën waren. Toch zien we bij deze fundamentalistische lobbygroep – wat de Farizeeën in feite waren – de tendens om een moreel klimaat te kweken, waarin iedereen naar elkaar kijkt om te zien of ze wel voldoen aan de maatstaven.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 86

In veel landen werd dit soort klimaat met name in stand gehouden rondom de seksuele moraal. Vandaag de dag is het moralisme net zo krachtig, maar het doel is veranderd. Nu is het, bijvoorbeeld, natuurbehoud en het milieu. In sommige landen bespieden de buren elkaar, om te controleren of het juiste afval wel in de juiste zak gaat – zo bezorgd zijn ze over goede afvalverwerking en het gevaar van vervuiling. Eigenlijk wijst dat woord ons op wat er aan de hand is: 'vervuiling' was precies datgene waar de Farizeeën zo bang voor waren.

Jezus waarschuwt tegen dit type 'oordeel'. Hij bedoelt niet dat we geen hoge maatstaf moeten hebben voor ons gedrag en dat van onze wereld. Maar de verleiding om neer te kijken op elkaar vanwege onze morele fouten is een verleiding om God te spelen. En omdat we God niet zijn, is het ook een verleiding om een rol te spelen, te acteren, om 'hypocriet' te zijn (wat letterlijk betekent dat je een acteur bent, iemand die een masker draagt als vermomming).

Met de waarschuwing van het voorbeeld van Angelo in onze gedachten kunnen we zien wat er met zulke mensen gebeurt. Het oordeel keert terug bij henzelf, de maatstaf die ze voor anderen gebruiken, zal de maat zijn waarmee ze zelf gemeten worden en, terwijl ze neerbuigend andermans problemen proberen op te lossen, zijn hun eigen problemen zo enorm dat ze niet eens goed kunnen zien. We moeten opmerken dat Jezus niet uitsluit dat we anderen kunnen helpen met de splinter in hun oog. Hij zegt niet dat er geen publiek moreel besef is. Hij waarschuwt echter wel dat juist de mensen die graag anderen willen vertellen hoe het moet, voordat ze daarmee beginnen eens goed in de spiegel moeten kijken.

Hoe zit het dan met de honden, de zwijnen en de parels? Betekent dit niet dat de volgelingen van Jezus juist een heel belangrijk oordeel moeten vellen – namelijk dat sommige mensen in deze categorieën vallen en daarom geen heilige of bijzondere geschenken moeten krijgen? Ja. Het lijkt erop dat Jezus hier uitgaat van een verschil tussen iemands eigen

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 def nw 30-07-20 15:06 Pagina 87

gemeenschap – in zijn geval het dorps- en stadsleven in Galilea, binnen de Joodse wereld van zijn tijd – en mensen daarbuiten. 'Honden' was namelijk een veelgebruikte beledigende term voor **heidenen** en varkens werden alleen gehouden door heidenen, omdat Joden geen varkensvlees eten. Hij lijkt zijn volgelingen dus te waarschuwen dat ze niet hoeven te proberen de betekenis en het leven van het **koninkrijk** uit te leggen aan mensen buiten de Joodse wereld. Het koninkrijk krijgt zijn ware betekenis in de context van die wereld. Als mensen die dus niet begrijpen, kunnen ze de boodschap van het koninkrijk ook niet vatten.

Als dit juist is, past het ook bij wat Jezus later zegt, in 10,5-6. De eerste verspreiding van het **evangelie** is alleen onder de Joden (zie ook Romeinen 15,8). Na de kruisiging en de **opstanding** is alles natuurlijk anders. Het evangelie moet dan verspreid worden om de hele wereld te omvatten. De **leerlingen** moeten op dit moment het evangelie bewaren als **priesters** in de **tempel** die hun heilige voorwerpen bewaken. Wij leven in de nieuwe wereld, met de opdracht de rijkdom van het evangelie te delen met iedereen. Het is echter goed om de boodschap van het koninkrijk te blijven zien als iets heiligs en prachtigs, dat we met zorg moeten bewaren en waarderen.

MATTEÜS 7,7-12

Over gebed

> 7Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en
> er zal voor je worden opengedaan. 8Want ieder die vraagt ont-
> vangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden openge-
> daan. 9Is er iemand onder jullie die zijn kind, als het om een brood
> vraagt, een steen zou geven? 10Of een slang, als het om een vis
> vraagt? 11Als jullie dus, ook al zijn jullie slecht, je kinderen al
> goede gaven schenken, hoeveel te meer zal jullie Vader in de hemel

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 88

dan het goede geven aan wie hem daarom vragen.
12Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten.

Ik haat fondsenwerving. Veel mensen zijn er goed in, velen vinden het zelfs leuk om te doen, maar ik kan er niet tegen. Ik heb er al een hekel aan om mensen dingen te vragen en geld vragen is het ergste. Het gevolg is dat ik er niet goed in ben. Ik heb begrepen dat in sommige landen van geestelijke leiders, en mensen met vergelijkbare banen, verwacht wordt dat ze opgewekt aan de mensen vragen om aan goede doelen te geven. In mijn wereld lijkt het altijd moeilijk en gênant.

Als ik dus een tekstgedeelte als dit lees, vind ik het moeilijk te geloven. Ik moet dan stilstaan bij de basis van deze tekst. Bedoelt Jezus *werkelijk* dat God alle vragen die wij hebben, zal beantwoorden? Dat Hij als een Vader is die ernaar verlangt zijn kinderen te geven wat zij willen en nodig hebben? Kunnen we ons echt beroepen op zulke beloften, die eigenlijk geen enkele uitkomst uitsluiten?

Ik denk dat de reden dat we deze beloften soms niet geloven en er niet naar handelen, niet zozeer een gebrek aan **geloof** in God is. Het is misschien eerder een natuurlijke menselijke weerstand, zoals mijn afkeer van fondsenwerving. Misschien is mij, toen ik klein was, geleerd om niet telkens om allerlei dingen te vragen. Het is al zo lang geleden, dat ik het me niet kan herinneren. Maar ik vermoed dat veel mensen die instinctieve weerstand hebben tegen het vragen van dingen. Als je doorvraagt, zeggen ze misschien dat het egoïstisch is, of dat God wel betere dingen te doen heeft dan telkens te geven wat wij toevallig plotseling willen hebben.

Misschien is dat waar en misschien ook niet. Maar het zou toch zonde zijn een van de meest sprankelende en vrijgevige reeksen beloften in de hele Bijbel af te zwakken. Misschien is het niet 'egoïstisch' om dingen te vragen. Misschien is het gewoon wat kinderen met ouders zouden moeten doen.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 89

Doordat wij weigeren dit te doen, is God misschien verdrietig of verward. Waarom vertellen zijn kinderen hem niet hoe het voor hen is, wat zij graag willen dat Hij voor hen doet? Natuurlijk wordt er makkelijk misbruik gemaakt van deze vrijgevigheid. We kennen allemaal de karikaturen van mensen die God om totaal ongepaste dingen vragen, alleen maar om hun eigen verlangens te bevredigen! ('O Heer', zegt het liedje, 'kunt u geen Mercedes-Benz voor me kopen?') De brief van Jakobus (4,3) bevat een aantal strenge waarschuwingen tegen het vragen om de verkeerde dingen. Elke uitgebreide behandeling van gebed moet dit meenemen. Maar voor de meesten van ons is het probleem niet dat we te gretig om de verkeerde dingen vragen. Het probleem is dat we niet gretig genoeg zijn om de juiste dingen te vragen.

En 'de juiste dingen' betekent niet alleen goede morele eigenschappen (hoewel God je wel eens zou kunnen geven wat je vraagt, als je durft te bidden om heiligheid, nederigheid of andere gevaarlijke dingen). Het zijn ook de dingen die we elke dag nodig hebben, waar God net zo mee bezig is als wij. Als Hij een Vader is, laten we hem dan behandelen als een vader en niet als een bureaucraat of een dictator, die niet gestoord wil worden met onze triviale en irrelevante zorgen. Het is aan Hem om te bepalen wanneer Hij te druk is voor ons. Oorlog kan woeden in één land, een hongersnood ergens anders en overal aardbevingen, tragische ongelukken, moord en plundering en om dat alles heeft Hij verdriet. Alles bij elkaar is dit misschien een probleem voor een hoogstaande autoriteit bij de Verenigde Naties, maar het is geen enkel probleem voor onze liefhebbende Vader. Als Hij zegt dat Hij daarnaast tijd, ruimte en liefde over heeft voor ons, moeten we Hem op zijn woord geloven.

Als we volwassen kinderen worden, zullen we natuurlijk steeds meer delen in zijn zorgen om zijn lijdende en ellendige wereld. We zullen meer voor de wereld willen bidden dan voor onszelf. Maar binnen het **koninkrijk**gebed dat Jezus ons heeft geleerd, hebben we – naast te bidden dat Gods wil op aarde zal

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 90

gebeuren – geleerd te vragen om wat we zelf hier en nu nodig hebben. Dus: wat houdt ons tegen?

We zullen misschien zeggen dat we het geprobeerd hebben en dat het niet werkte. Wel, gebed blijft een mysterie. Soms zijn we verward als God 'nee' lijkt te antwoorden. En mensen hebben het altijd al vreemd gevonden dat, als God de diepste wijsheid heeft, oppermachtig is en zo liefdevol, Hij niet simpelweg alles zou moeten doen wat iedereen maar zou willen. Maar, zoals de beroemde uitspraak van aartsbisschop William Temple luidt: 'Als ik bid, gebeuren er toevalligheden. Als ik stop met bidden, gebeuren er geen toevalligheden meer.' Sommigen van de meest wijze denkers van de hedendaagse kerk hebben voorzichtig geconcludeerd dat, als Gods koninkrijk komt, het niet Gods wil is om alles ineens te geven. Wij zouden het niet aankunnen als Hij dat deed. God is aan het werk als een kunstenaar met moeilijk materiaal. *Gebed is de manier waarop een deel van dat materiaal meewerkt met de kunstenaar, in plaats van hem te weerstaan.* Hoe dit precies zit, zullen we pas volledig begrijpen als we voor God staan. Dit is een van de meest fundamentele christelijke inzichten.

Dus: ga met God om als met een vader en laat Hem weten hoe het met je is! Vraag, zoek en klop en kijk wat er gebeurt! Reken op verrassingen terwijl je op weg bent, maar verwacht niet dat God je ooit zal teleurstellen. Dit is de achterliggende boodschap van de hele Bergrede, die nu richting haar einde gaat.

Vers 12 vat eigenlijk de boodschap tot nu toe samen, de boodschap die begon in 5,17-20. Jezus is gekomen om de **wet** en de profeten te vervullen, niet om ze af te schaffen. Hoe? Door Israël te leren wie God echt is en hoe Hem volgen in gedrag, Hem vertrouwen, liefhebben en gehoorzamen er echt uitziet. En als het gaat om gedrag in de wereld en met andere mensen kan de hele wet in één zin worden gevat: behandel anderen zoals je zou willen dat ze jou behandelen.

Jezus was niet de eerste noch de laatste grote morele leraar

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 91

die deze zogenoemde 'Gouden Regel' gaf. Het vat een groot gedeelte van zijn onderwijs samen. Wat hem onderscheidt van de vele anderen die vergelijkbare dingen hebben gezegd, is de basis voor deze morele lessen: de liefde van de hemelse Vader. Zijn volgelingen zouden zich ook moeten onderscheiden, maar doen dat helaas vaak niet. Als zij deze liefde kennen, zouden ze deze regel en andere die daaruit volgen met vreugde en in vrijheid kunnen gehoorzamen. Ze zouden dan moeten ontdekken dat ze in staat zijn Gods liefde te laten zien en te laten schijnen in de wereld.

MATTEÜS 7,13-23

De twee wegen

13 Ga door de nauwe poort naar binnen. Want de brede weg, die
velen volgen, en de ruime poort, waar velen door naar binnen
gaan, leiden naar de ondergang. 14 Nauw is de poort naar het
leven, en smal de weg ernaartoe, en slechts weinigen weten die te
vinden.
15 Pas op voor valse profeten, die in schaapskleren op jullie afko-
men maar eigenlijk roofzuchtige wolven zijn. 16 Aan hun vruchten
zul je hen herkennen. Men plukt toch geen druiven van doorn-
struiken of vijgen van distels? 17 Zo draagt elke goede boom goede
vruchten, maar een slechte boom draagt slechte vruchten. 18 Een
goede boom kan geen slechte vruchten dragen, evenmin als een
slechte boom goede vruchten dragen kan. 19 Elke boom die geen
goede vruchten draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.
20 Zo kunnen jullie hen dus aan hun vruchten herkennen.
21 Niet iedereen die "Heer, Heer" tegen mij zegt, zal het koninkrijk
van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil
van mijn hemelse Vader. 22 Op die dag zullen velen tegen mij
zeggen: "Heer, Heer, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd,
hebben wij niet in uw naam demonen uitgedreven, en hebben

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 92

wij niet vele wonderen verricht in uw naam?"
23En dan zal ik hun rechtuit zeggen:
"Ik heb jullie nooit gekend. Weg met jullie, wetsverkrachters!"

Vandaag de dag wordt autorijden steeds lastiger. Langs elke weg staan wel waarschuwingsborden. 'Weg afgesloten.' 'Zand op de weg.' 'Langzame werkvoertuigen.' En dan hebben we het nog niet over de borden die je vertellen hoe hard je mag rijden, je waarschuwen dat politiecamera's je pakken als je te snel rijdt, je aanraden een kop koffie te nemen voordat je te moe wordt en je zeggen hoe ver het nog is naar je bestemming.

Jezus eindigt de prachtige Bergrede met een reeks waarschuwingsborden. Als je hem tot hier bent gevolgd, moet je weten dat op goed geluk doorrijden, met het stuur in je handen, niet genoeg is. Je moet je concentreren, het gevaar zien en beseffen dat niets vanzelfsprekend is. Je moet je hoofd erbij houden.

Dit tekstgedeelte heeft drie van dit soort waarschuwingen die elkaar snel opvolgen, als borden langs de weg. Zorg dat je door de poort komt – hij is niet erg breed! Pas op voor mensen die je van de weg af willen leiden! Denk niet dat je het einde haalt, omdat je met anderen bent meegelopen! Deze waarschuwingen zijn scherp en zorgwekkend. We moeten ze serieus nemen.

Als eerste de nauwe poort. In de oude stadsmuur van Jeruzalem bevinden zich nog steeds verschillende poorten. Sommige hebben brede wegen, zodat er auto's gebruik van kunnen maken. Andere hebben smalle trappen zodat alleen voetgangers, dieren en kleine handkarren erdoor kunnen. De toehoorders van Jezus kenden waarschijnlijk veel van dit soort steden. Sommige stadspoorten waren breed genoeg om met meer personen tegelijk in en uit te lopen. Bij andere moest je op je beurt wachten. Jezus gaat in tegen het idee dat je simpelweg kunt 'opgaan in de menigte' en de massa de richting en het tempo kunt laten bepalen.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 93

Je moet echt door deze poort naar binnen willen. Als je je gewoon laat meenemen door de stroom zul je de poort missen. Maar deze poort leidt naar het leven en alle poorten van de andere soort leiden naar vernietiging. De keuze wordt nu echt duidelijk. Het is onvermijdelijk, zonder verzachting van de harde boodschap. Keuzes zijn belangrijk. Handelingen en motieven zijn belangrijk. Leren om Jezus te volgen en God als Vader te kennen, is belangrijk. Eeuwige zaken staan op het spel. De '**hemel**', zoals ik heb benadrukt, is Gods dimensie, het gebied waar God bestaat in het heden. Het is niet alleen een eindbestemming in de toekomst. Maar dat betekent niet dat die toekomst er niet is, of dat jouw bestemming niet wordt gevormd door de keuzes die je nu maakt. En zodra je een stemmetje hoort zeggen: 'Misschien bedoelde Jezus het niet zo – hij zal toch niet zo streng zijn geweest – misschien komt het allemaal wel goed, ongeacht wat we doen', dan heb je de volgende waarschuwing nodig.

Die volgende waarschuwing, overeenkomstig Bijbelse instructies, is tegen 'valse profeten'. In het oude Israël waren 'valse profeten' mensen die beweerden de woorden van **JHWH** te spreken, maar dat in feite niet deden. Als mensen naar hen luisterden, kon het gebeuren dat ze de verkeerde weg insloegen, met rampzalige gevolgen. Het probleem met valse profeten is natuurlijk dat ze heel erg vriendelijk, redelijk en betrouwbaar *lijken*. Geen enkele wolf zal je zijn klauwen en tanden laten zien als hij zich kan verkleden als een onschuldig schaap – en dat is wat ze zullen doen.

In het Oude Testament kon je onderscheid maken tussen valse en echte profeten door een simpele test: wacht en kijk wat er gebeurt! Als de profeet je vertelt dat er iets zal gaan gebeuren, ontdek je of ze waarheidsgetrouw zijn door te zien of het ook gebeurt. Jezus gebruikt een beeld om achter het verschil tussen echt en vals te komen, wat wellicht ook een snellere methode is. Kijk naar het leven van de persoon die jou advies geeft. Zie het voor je als een boom. Kun je gezonde en smake-

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 94

lijke vruchten aan deze boom zien? Kun je zien hoe anderen er echt mee gevoed worden? Of produceert hij eigenlijk een oogst van leugens, immoreel gedrag en hebzucht?

Binnen de christelijke kerk bestaat altijd de verleiding om verschillende vragen over mensen te stellen. 'Is hij een van ons?', wil men weten. 'Behoort hij tot mijn partij, tot onze groep, tot de juiste traditie?' Partijen, groepen en tradities trekken echter zowel oprechte gelovigen en echte profeten aan als valse profeten en meelopers. De enige manier om het zeker te weten, is te kijken naar de vruchten van de boom en zeker te zijn wat voor vrucht dat is.

Met de 'vrucht' kan niet slechts een vertoon van geestelijke kracht worden bedoeld. Valse profeten kunnen vaak dat soort dingen voortbrengen. Wat telt, zit dieper, is meer persoonlijk. De laatste waarschuwing in deze reeks verlegt onze aandacht naar de laatste dag, de dag van het oordeel. De woorden 'op die dag' in vers 22, worden hier voor het eerst door Jezus gebruikt en in Matteüs is het zeker niet de laatste keer. De woorden zijn overgenomen uit oudtestamentische waarschuwingen over het komende goddelijke oordeel. Dit wordt door Jezus opgenomen in zijn eigen waarschuwingen over wat er zal gebeuren als God uiteindelijk in actie zal komen. Sommigen, zo lijkt het, zullen 'in de naam van Jezus' bijzondere dingen hebben gedaan, zonder hem persoonlijk te kennen. Machtige daden zijn uiteindelijk geen maatstaf of iemand echt bij Jezus hoort of niet. Sommigen hebben dit gedaan, maar zij blijken 'wetsverkrachters' te zijn. Wat belangrijk zal zijn, is het kennen van Jezus – of, liever gezegd, gekend worden door hem. Wat betekent dat? Lees de rest van het verhaal en ontdek het.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 95

MATTEÜS 7,24-29

Echte gehoorzaamheid

> 24Wie deze woorden van mij hoort en ernaar handelt, kan vergeleken worden met een verstandig man, die zijn huis bouwde op een rots. 25Toen het begon te regenen en de bergstromen zwollen, en er stormen opstaken en het huis van alle kanten belaagd werd, stortte het niet in, want het was gefundeerd op een rots. 26En wie deze woorden van mij hoort en er niet naar handelt, kan vergeleken worden met een onnadenkend man, die zijn huis bouwde op zand.
> 27Toen het begon te regenen en de bergstromen zwollen, en er stormen opstaken en er van alle kanten op het huis werd ingebeukt, stortte het in, en er bleef alleen een ruïne over.'
> 28Toen Jezus deze rede had uitgesproken, waren de mensen diep onder de indruk van zijn onderricht, 29want hij sprak hen toe als iemand met gezag, en niet zoals hun schriftgeleerden.

Er bestaat een oude traditie onder de bergbeklimmers in de regio waar ik woon. Vaak zijn de heuvels, ook de kleinere, gehuld in mist of in wolken en op vele paadjes bestaat de kans dat je verdwaalt of het pad kwijtraakt. Daarom hebben opeenvolgende generaties van bergbeklimmers hopen stenen gemaakt, meestal klein. Deze geven het pad aan naar een veel grotere hoop stenen op de top van de heuvel, voor het geval je in de mist niet weet of je op de top bent. Het is me vaak overkomen dat ik in de mist bijna de weg kwijtraakte en op het laatste moment een steenhoop zag, die me terugleidde.

Voor veel mensen die het Nieuwe Testament lezen, en misschien wel in het bijzonder de lezers van de **evangeliën**, lijkt het doornemen van het onderwijs van Jezus op een wandeling in de mist. Lessen over dit en dat, Jezus die mensen ontmoet, geneest, de confrontatie met ze aangaat, ze nog meer onderwijs geeft. Er lijkt zo veel te zijn en het voelt soms alsof we iets

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 96

nodig hebben om het pad aan te geven, waar we op lopen als we het evangelie lezen. Gelukkig geeft Matteüs ons precies wat we nodig hebben.

Net als iemand die voor het eerst in de heuvels wandelt, realiseren we ons op dit punt in het evangelie waarschijnlijk niet wat Matteüs heeft gedaan. Maar als we blijven opletten, zullen we het snel weten. Aan het einde van deze passage, in vers 28, rondt hij de lange Bergrede af met de woorden 'Toen Jezus deze rede had uitgesproken...'

Op zich is dit niet heel bijzonder. Maar drie hoofdstukken later zien we een vergelijkbare opmerking: 'Toen Jezus uitgesproken was en de twaalf **leerlingen** zijn opdrachten had gegeven...' (11,1). Misschien is dit Matteüs' idee van een steenhoop, die ons vertelt hoe we op het pad kunnen blijven? Ja! Na het lange hoofdstuk met gelijkenissen, staat er: 'Toen Jezus deze gelijkenissen had uitgesproken...' (13,53). Het wordt al duidelijker. Nog eentje en dan zijn we er bijna. 'Nadat Jezus deze rede had uitgesproken...' (19,1), dezelfde als de eerste. En uiteindelijk de woorden waarin de aankomst doorklinkt: 'Toen Jezus deze laatste rede had uitgesproken...' (26,1). Stap voor stap heeft Matteüs ons de berg op geleid, totdat uiteindelijk de wolken verdwijnen en we op de duizelingwekkende top staan. Dan begrijpen we eindelijk wie Jezus is en wat hij komt doen.

Op deze manier heeft Matteüs de vijf grote stukken onderwijs in zijn evangelie gemarkeerd. We zijn nu aan het einde van de Bergrede (hoofdstuk 5-7). Hoofdstuk 10 bevat instructies aan de leerlingen voor hun missionaire werk. Hoofdstuk 13 bestaat uit gelijkenissen. In hoofdstuk 18 vinden we onderwijs over de gemeenschap die ontstaat rondom Jezus en zijn werk. Ten slotte grijpt een lang gedeelte (hoofdstuk 23-25) terug op het begin van het onderwijs van Jezus. Dit stuk is vergelijkbaar met de Bergrede. De waarschuwingen aan het einde van de Bergrede worden hier herhaald en het beeld van het komende oordeel wordt verder uitgewerkt.

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 97

Waarom heeft Matteüs dit gedaan? Wat zegt dit aangeven van het pad over zijn beeld van Jezus? Het antwoord kan, zoals zo vaak, gevonden worden in de echo's van het Oude Testament, die Matteüs laat klinken. Matteüs heeft zijn beeld van Jezus al ingekleurd, door de verhalen van de **exodus** uit Egypte te gebruiken. Nu beschrijft hij hoe Jezus op een heuvel zijn volgelingen onderwijst – niet helemaal zoals de donder en bliksem op de berg Sinaï, maar genoeg om de mensen de vergelijking te laten maken tussen hem en Mozes, die de berg opging en afdaalde met de **Thora**. Maar dit zijn kleine aanwijzingen, duwtjes in de goede richting. Wat nu in zicht komt is een overzicht van het hele evangelie, ingedeeld als een verhaal dat vijf grote stukken met onderwijs bevat. Zoals elke Jood wist, stonden de eerste vijf boeken van de Bijbel bekend als de 'vijf boeken van Mozes', de 'Pentateuch'. Een van de belangrijkste dingen die Matteüs ons hiermee wil vertellen, is dat Jezus op Mozes lijkt – maar meer is dan hij.

Dat is uiteraard de reden dat hij de mensen op eigen gezag kon onderwijzen. Vanaf de tijd van Jezus tot op de dag van vandaag onderwijzen Joodse leraren door te beginnen met delen uit de **Thora** en vervolgens te bespreken wat grote leraren daarover hebben gezegd. Onderwijs wordt hierdoor het uitleggen van wat anderen hebben gezegd, in plaats van een individuele leraar die een hele nieuwe interpretatie voorstelt. Maar Jezus is in de Bergrede nogal bot: dit, zegt hij, is wat *ik* tegen jullie zeg. Wat je ergens anders gehoord hebt, maakt niet uit. Dat de tekst duizend jaar lang telkens verschillend is gelezen, maakt niet uit. Dit is hoe we het nu moeten lezen.

Jezus benadrukt, in de indrukwekkende waarschuwing waarmee de Bergrede eindigt, dat zijn luisteraars geoordeeld zullen worden. En dan gaat het niet eens over hun directe reactie op God. De vraag is of ze de woorden horen en er iets mee doen of dat ze genieten van de klank en ze vervolgens als herinnering opslaan zonder ermee aan de slag te gaan. Doen wat Jezus zegt, of het niet doen: dat is het verschil tussen een

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf nw 30-07-20 15:06 Pagina 98

huis dat overeind blijft in een storm en een huis dat in elkaar stort.

Deze gelijkenis is erg bekend en er wordt vaak over gezongen in de zondagsscholen. Bouw je huis op de rots, zegt Jezus. En die rots bestaat uit zijn eigen woorden of, beter gezegd, het doen van die woorden in plaats van ze alleen maar te horen. Maar ons ontgaat vaak wat zijn eerste toehoorders waarschijnlijk wel in deze aangrijpende beeldspraak hoorden. Niet ver van waar hij zat op de heuvel, slechts een kilometer of 120 verderop in Jeruzalem, waren de mannen van Herodes bezig met de herbouw van de **tempel**. Ze noemden het Gods huis en stelden dat het op de rots was gebouwd, bestand tegen weer en wind. In de laatste grote preek in het evangelie van Matteüs waarschuwt Jezus dat de tempel zelf in elkaar zal storten, omdat heel Israël verkeerd heeft gereageerd op zijn boodschap. Halverwege het evangelie, in een ander aangrijpend moment, belooft hij dat de **geloof**sbelijdenis van Petrus de rots zal zijn waarop iets heel anders zal worden gebouwd – de gemeenschap die gelooft dat hij, Jezus, de **Messias** is.

Als we eenmaal een breder perspectief hebben, kunnen we beter zien wat Matteüs ons hier mee wil geven. Dit is een boodschap voor ons allemaal: als we ons leven bouwen op het onderwijs van Jezus, zullen we onderdeel worden van het 'huis' dat voor eeuwig blijft staan. Maar het begon als een heel specifieke belofte en waarschuwing voor zijn eigen volk in zijn eigen tijd. Veel van het onderwijs dat Jezus geeft, heeft die eigenschap. We ontdekken vaak meer wat het betekent voor ons, als we meer ontdekken wat het voor hen in het bijzonder betekende.

Wat voor 'huizen' zijn we vandaag aan het bouwen, in onze eigen levens en in onze kerken? Lezen we de woorden van Jezus alleen, horen we ze aan en bedenken we hoe mooi ze zijn, of 'doen' we ze ook?

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 99

MATTEÜS 8,1-13

De genezing van de melaatse en de knecht van de centurio

1Hij daalde de berg af en grote mensenmassa's volgden hem.
2Er kwam iemand naar hem toe die aan huidvraat leed. Hij wierp
zich voor hem neer en zei: 'Heer, als u wilt, kunt u mij rein
maken.' 3Jezus strekte zijn hand uit, raakte hem aan en zei: 'Ik wil
het, word rein.' En meteen was hij gereinigd van zijn huidvraat.
4Jezus zei tegen hem: 'Denk erom dat u er met niemand over
praat, maar ga u aan de priester laten zien en breng als getuigenis
voor de mensen het offer dat Mozes heeft voorgeschreven.'
5Toen hij Kafarnaüm binnenging, kwam er een centurio naar hem
toe die hem om hulp smeekte. 6'Heer,' zei hij, 'mijn slaaf ligt thuis
verlamd op bed en lijdt hevige pijn.' 7Jezus antwoordde hem: 'Ik
zal meegaan en hem genezen.' 8Daarop zei de centurio: 'Heer, ik
ben het niet waard dat u onder mijn dak komt, u hoeft alleen
maar te spreken en mijn slaaf zal genezen. 9Ook ik ben iemand die
onder andermans gezag staat en zelf weer soldaten onder zich
heeft, en als ik tegen een soldaat zeg: "Ga!" dan gaat hij, en tegen
een andere: "Kom!" dan komt hij, en als ik tegen mijn dienaar zeg:
"Doe dit!" dan doet hij het.' 10Toen Jezus dit hoorde, verbaasde hij
zich en hij zei tegen degenen die hem volgden: 'Ik verzeker jullie:
bij niemand in Israël heb ik zo'n groot geloof gevonden. 11Ik zeg
jullie dat velen uit het oosten en uit het westen zullen komen en
met Abraham, Isaak en Jakob zullen aanliggen in het koninkrijk
van de hemel, 12maar de erfgenamen van het koninkrijk zullen
worden verbannen naar de uiterste duisternis; daar zullen zij jam-
meren en knarsetanden.' 13Tegen de centurio zei Jezus: 'Ga naar
huis. Zoals u het geloofd hebt, zo zal het gebeuren.' Op hetzelfde
moment genas zijn slaaf.

'Wie heeft hier de leiding?'

De politieagent verscheen plotseling in de deuropening. Iedereen stond stil. Het was tot op dat moment een prachtig

Tom Wright-deel 1-30-7-2020_Tom Wright-deel 1 pdf-nw 30-07-20 15:06 Pagina 100

feestje geweest. Misschien een beetje rumoerig, maar we hadden veel lol. Een van de buren had zeker geklaagd over de geluidsoverlast.

De student wiens huis het was, keek wat schaapachtig. 'Nou, niemand heeft echt de leiding,' zei hij, 'maar het is mijn huis.' 'Wel,' zei de agent, 'ik heb nu de leiding en ik zeg je dat dit lawaai nu meteen moet ophouden.' Daarmee vertrok hij. En wij ook. Het feestje was voorbij.

Natuurlijk had hij het gezag, of we het nu leuk vonden of niet. Hij had het uniform, de politieradio, de wet om hem te ondersteunen. Hij wist het en wij wisten het. Er was geen bijzonder inzicht voor nodig om dit te begrijpen, of moed om te reageren. Zo was het nu eenmaal.

Maar toen Jezus na de Bergrede van de heuvel afkwam, had hij geen uniform. Geen structuur om hem te ondersteunen. Niemand om een beroep op te doen. Matteüs vertelde ons, aan het einde van het vorige hoofdstuk, dat de mensen diep onder de indruk waren, omdat Jezus als hij onderwees, net als de agent in de deuropening, gezag leek te hebben. Maar was hij het gewoon aan het uitproberen? Had hij echt 'de leiding'? Wat zou dat kunnen betekenen?

Het grootste gedeelte van hoofdstuk 8 en 9 gebruikt Matteüs om te beschrijven hoe het gezag van Jezus er in de praktijk, op straat, uitzag. Dit stuk gaat vooraf aan het volgende blokje onderwijs, in hoofdstuk 10. En het begint met deze twee kleine verhalen, over de **melaatse** en de knecht van de centurio. In beide situaties heeft Jezus de macht om te genezen, maar de boodschap gaat verder dan dat.

In het geval van de melaatse herstelt en vernieuwt Jezus een lid van Israël. In het geval van de centurio verspreidt het **geloof** in het gezag van Jezus zich al onder mensen buiten Israël. Dit is een teken van Gods bedoeling om alle volken samen te brengen. Deze twee verhalen samen bieden een uitzicht op het hele **evangelie.**

Melaatsheid (het woord werd gebruikt voor verschillende